

Rijksoverheid

Voortgangs- rapportage

Nationaal Programma
Leefbaarheid en Veiligheid
2024 tot en met zomer 2025

**NATIONAAL
PROGRAMMA
LEEFBAARHEID
EN VEILIGHEID**

Inhoud

Analyse en samenvatting 4

Inleiding

3 jaar NPLV 11

Actielijn Samenhangende aanpak

Randvoorwaarden voor de gebiedsgerichte aanpak 14

Actielijn Fysiek

We verbeteren slechte woningen en zorgen voor meer gemengde wijken 24

3

Actielijn Sociaal

We zorgen dat meer bewoners kunnen meedoen 34

Actielijn Veilig

We investeren in de preventie van jeugdcriminaliteit en vergroten de weerbaarheid van jongeren 49

A photograph of four women standing in front of a brick building with a glass entrance. The women are smiling and dressed in casual clothing. The building has a red brick facade, a black metal balcony, and a glass entrance with a black frame. There are some brown bushes in the foreground.

Analyse en samenvatting

Tussen 2018 en 2024 verbeterde de leefbaarheid in de NPLV-gebieden gemiddeld iets sterker dan landelijk. Wel blijft de leefbaarheid nog steeds flink achter bij het landelijk gemiddelde in deze 20 gebieden – er is flinke en blijvende inzet nodig om deze problemen aan te pakken. Overlast en onveiligheid hebben de grootste invloed op de achterblijvende leefbaarheid in de NPLV-gebieden, gevolgd door de woningvoorraad.

Het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) beoogt het structureel verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in 20 gebieden in Nederland, en meer perspectief voor de bewoners. In de 20 NPLV-gebieden komen problemen op het gebied van onderwijs, armoede, gezondheid, wonen en veiligheid samen die elkaar versterken. De problemen en achterstanden in deze gebieden zijn urgent, complex en hardnekkig.

Om de ‘gestapelde problemen’ aan te pakken, worden in de NPLV-gebieden interventies en rijksbreed beleid ingezet die elkaar op meerdere fronten versterken. Het woon-, zorg-, veiligheids-, sociaal- en gezondheidsdoel werken daarbij intensief samen. Deze zogeheten samenhangende aanpak is nodig om de complexe problemen effectief aan te pakken en vult de bestaande generieke en sectorale maatregelen aan.

Leefbaarometer

De leefbaarheid in de gebieden van (onder meer) het NPLV wordt gemonitord met de Leefbaarometer van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.¹ Dat gebeurt op basis van verschillende indicatoren, onderverdeeld in 5 dimensies: fysieke omgeving, woningvoorraad, voorzieningen, sociale samenhang, en overlast en onveiligheid.

Eerste contouren

Het NPLV is nu 3 van de 15 tot 20 jaar op weg; de eerste voorzichtige ontwikkelingen van de gebiedsgerichte aanpak worden zichtbaar. Tussen 2018 en 2024 is de leefbaarheid in de NPLV-gebieden sterker verbeterd dan gemiddeld in Nederland. Het aandeel woningen in een gebied met een ‘zwakke’ of lagere leefbaarheid is sterk afgenomen: van 60% naar 55% in de NPLV-gebieden.

Wel is de leefbaarheid in de gebieden gemiddeld in 2024 iets gedaald ten opzichte van 2022. Dit is vergelijkbaar met de gemiddelde trend in Nederland. Deze lichte daling van de leefbaarheid wordt grotendeels verklaard door ontwikkelingen in de woningvoorraad (zie verder).

‘Eén zwaluw maakt geen zomer’, de problemen in de gebieden zijn hardnekkig en vragen om langjarige en stabiele investeringen om het toekomstperspectief van de bewoners in de 20 NPLV-gebieden blijvend te verbeteren.

Woningvoorraad in NPLV-gebieden

De woningvoorraad draagt negatief bij aan de leefbaarheid in de NPLV-gebieden, blijkt uit de Leefbaarometer. Het aandeel woningen op een plek waar de woningvoorraad een negatieve bijdrage levert aan de leefbaarheid is in 2024 6 keer hoger dan gemiddeld in Nederland (8,17% tegen 1,36%). Zo staan er relatief veel goedkope en slecht onderhouden woningen en is het voorzieningenniveau laag.

¹ De cijfers worden elke 2 jaar gepubliceerd op leefbaarometer.nl. De laatste meting ging over de periode 2022-2024 en wordt uitgevoerd door Atlas Research.

De gemiddelde WOZ-waarde (de door de gemeente geschatte marktwaarde van onroerende zaken, red.) in de NPLV-gebieden is bijna €100.000 lager dan het landelijk gemiddelde: ruim €280.000 tegenover €379.000. De gemiddeld lagere woningwaarde is een indicatie van de slechtere staat van de woningvoorraad en de aantrekkelijkheid om in een bepaalde wijk te wonen. Ook worden de goedkopere woningen in NPLV-gebieden vaker gebruikt voor malafide verhuurpraktijken, zoals overbewoning en uitbuiting van kwetsbare groepen zoals arbeidsmigranten. Wel is de WOZ-waarde in de NPLV-gebieden in 2024 dichterbij het gemeentegemiddelde toegetrokken. Deze positieve ontwikkeling van de woningwaarde sluit aan bij de positieve ontwikkeling van de algemene leefbaarheidscore tussen 2018 en 2024.

Woningen bouwen

De NPLV-gebieden zetten in op het bouwen van betaalbare huur- en koopwoningen, zodat mensen die wooncarrière willen maken in hun buurt (sociale stijgers) in hun buurt kunnen blijven wonen. Met middelen uit de Woningbouwimpuls (Wbi) en de Startbouwimpuls (Sbi) is inmiddels gestart met de bouw van circa 2.500 woningen in de NPLV-gebieden, van de bijna 33.000 woningen waarvoor een bijdrage is toegekend. Verschillende woningbouw(verbeter)projecten zijn intussen afgerond.

De uitwerking van de Woontop-afspraken van juni 2025 biedt een extra impuls voor het bouwen van woningen in de NPLV-gebieden. Tussen 2025 en 2029 worden er in de gebieden van het NPLV 50.000 woningen en een verbetering van de openbare ruimte en collectief maatschappelijke voorzieningen gerealiseerd. Daarmee is een bedrag gemoeid van €600 miljoen, waarvan €180 miljoen bestemd is voor de openbare ruimte en collectief maatschappelijke voorzieningen. Ook is voorzien in extra ambtelijke capaciteit om de plannen te realiseren. Hiervoor heeft het Rijk €50 miljoen beschikbaar gesteld.

Malafide verhuur en misstanden

Het gebruik van de woningen in de NPLV-gebieden is soms een probleem. Vaak is de lage WOZ-waarde van de huizen een indicatie van problemen. Investeerders kopen vaak goedkope woningen in kwetsbare wijken om er arbeidsmigranten onder te brengen. Het gevolg is overbewoning, overlast en uitbuiting.

Het Rijk stimuleert actief dat bestaande instrumenten – zoals de Huisvestingswet 2014, de Wet goed verhuurderschap en de Leegstandwet (beter) worden benut om leefbaarheidsproblematiek te keren. Daarnaast heeft de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening de Tweede Kamer op 26 juni 2025 geïnformeerd over de herziening van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp).² Gemeenten krijgen daarmee het eerste recht om vastgoed aan te kopen in aangewezen buurten met ernstige leefbaarheidsproblemen. Doel is om meer regie te voeren op vastgoedtransacties in deze gebieden en zo te voorkomen dat panden (opnieuw) in malafide handen terechtkomen. Ook worden bestaande mogelijkheden voor selectieve woningtoewijzing aangepast. De wet krijgt bovendien een andere naam: Wet versterking leefbaarheid en veiligheid.

Sociale interventies bij renovatie en herstructurering

In 2024 ontvingen de NPLV-gebieden in totaal €129,1 miljoen uit de derde en vierde tranche van het Volkshuisvestingsfonds (VHF) voor de aanpak van de kwetsbare particuliere woningvoorraad. Hiermee worden ruim 7.500 woningen verbeterd. Binnen het VHF zijn de NPLV-gebieden geprioriteerd door de toekenning van voorrangspunten: ongeveer 65% van het totale budget kwam terecht in de NPLV-gebieden. In 2021 en 2023 zijn de eerste en tweede tranche toegekend. In totaal worden vanuit het VHF ruim 28.000 particuliere huurwoningen aangepakt.

Verschillende NPLV-gebieden zetten in op sociale interventies wanneer fysieke renovatie plaatsvindt. Denk aan ondersteuning bij schulden en begeleiding naar werk. Dit levert goede resultaten op in verschillende NPLV-gebieden.

Verduurzamen en energiearmoede

Het afgelopen jaar zijn in de NPLV-gebieden circa 27.470 huishoudens ondersteund bij het treffen van energiebesparende voorzieningen. Daarmee kregen zij een lagere energierekening en een gezonder binnenklimaat. In totaal zijn 8.298 sociale huurwoningen verbeterd in energieprestatie.

In 11 van de 20 NPLV-gebieden zijn via het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) 567 particuliere woningen met energielabel E tot en met G geïsoleerd. Het aandeel woningen met deze slechte labels is sinds 2018 gedaald en ligt inmiddels op het niveau van het landelijk gemiddelde. Wel blijven er in een aantal gebieden hoge uitschieters.

Toch stuwt de relatief vaak slechte isolatie van woningen in NPLV-gebieden de energiekosten voor bewoners op – bewoners met regelmatig een kleine portemonnee. De energiearmoede in de NPLV-gebieden is gemiddeld twee keer zo groot als landelijk.

Meedoen

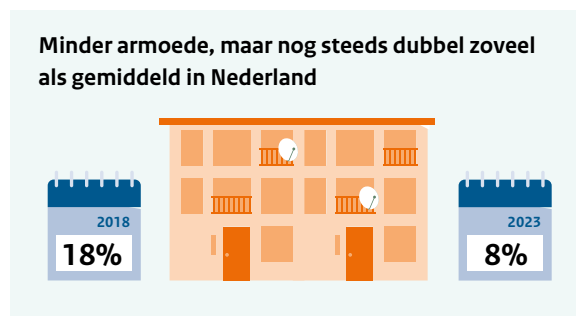
In alle NPLV-gebieden ligt de arbeidsparticipatie onder het landelijk gemiddelde, maar het aandeel werkenden in de NPLV-gebieden stijgt wel. Onder jongeren blijft deze stijging achter, waardoor het verschil met het landelijk gemiddelde juist groter is geworden. De verhouding lage, midden- en hoge inkomens verandert in de NPLV-gebieden: bewoners verdienen in toenemende mate meer. Ook het aantal mensen in de bijstand daalt gestaag. Wel blijft het aandeel bijna 3 keer zo groot als in Nederland.

² Kamerstukken II 2024/25, 33 340, nr. 35.

De NPLV-gebieden hebben verschillende interventies ingezet om mensen naar werk te begeleiden en obstakels voor maatschappelijke deelname te verkleinen. Begeleiding varieert van hulp bij taal en schulden tot activerende kinderopvang (zie actielijn 3). Ook zijn initiatieven gestart voor loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor jongeren, met in verschillende gebieden als sluitstuk een baan-garantie in een kansrijke sector. Dit is nodig omdat circa 12% van de jongeren tussen 18 en 30 jaar in de NPLV-gebieden in 2024 geen startkwalificatie had en geen opleiding volgde.

De armoede in de NPLV-gebieden is gedaald: ongeveer 18% van de huishoudens leefde in armoede in 2018, tegenover ongeveer 8% in 2023. Deze cijfers zijn voor alle jaren gebaseerd op de nieuwe methode van CBS, SCP en Nibud om armoede in Nederland te meten.³ Ook groeien minder kinderen op in armoede. Desondanks blijft het aandeel huishoudens onder de armoedegrens nog steeds 2 keer hoger dan gemiddeld in Nederland. Via financiële educatie en de inzet van informele netwerken en sleutelpersonen zetten de NPLV-gebieden in op het voorkomen van (verdere) armoede en schulden.

Gezondheid

De ervaren gezondheid van bewoners is in de NPLV-gebieden sterker achteruitgegaan dan gemiddeld in Nederland. Het aantal mensen dat de eigen gezondheid als (zeer) goed ervaart ligt in de NPLV-gebieden structureel 5 tot 10 procentpunten lager dan gemiddeld in Nederland. Tegelijkertijd blijft het gebruik van voorzieningen in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en jeugdhulp stabiel.

³ Voor meer toelichting zie ook [De nieuwe methode om armoede in Nederland te meten](#) | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau.

In de NPLV-gebieden wordt ingezet op het voorkomen van (verdere) gezondheidsachterstanden door te investeren in bestaanszekerheid, bijvoorbeeld door bewoners te begeleiden naar werk. Het verbeteren van de bestaanszekerheid in de NPLV-gebieden blijkt effectiever als ook de preventie van gezondheidsachterstanden en bewegen hiervan onderdeel zijn.

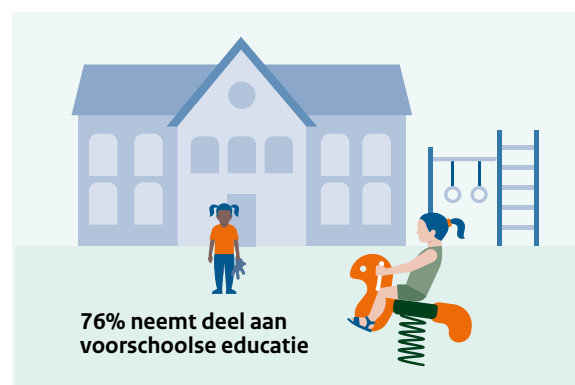
Daarom maken de NPLV-gebieden plannen voor een meer gezonde leefomgeving. Ook wordt in een aantal gebieden een 'beweegparagraaf' toegevoegd aan de uitvoeringsplannen. Daarnaast komt er via het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) meer aandacht voor het versterken van de samenwerking tussen de (eerstelijns) zorg en het sociaal domein. Doel is het vergroten van de kans op een gezond leven en het voorkomen dat mensen (zwaardere) zorg en ondersteuning nodig hebben.

Voor de aanpak van gezondheidsachterstanden in de NPLV-gebieden wordt in 2026 het zogeheten onderdeel Multiproblematiek verder uitgewerkt. Hiervoor stelt het ministerie van VWS van 2027 tot en met 2029 middelen beschikbaar.

Onderwijs en ontwikkeling

Meer kinderen in de NPLV-gebieden krijgen – met onder andere het programma Ontwikkeling van het Jonge Kind – vanaf jonge leeftijd extra ondersteuning en ontwikkeltijd wanneer dit nodig is. In 2024 kwamen 11.088 kinderen uit de NPLV-gebieden in aanmerking voor voorschoolse educatie, zoals peuteropvang. In de NPLV-gebieden namen 8.372 kinderen deel aan voorschoolse educatie, gemiddeld zo'n 76%. Dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

De verschillen zijn groot: in sommige gebieden doet ieder kind met een indicatie voor voor- en voerschoolse educatie (vve) mee, in andere iets meer dan de helft (54%). Verschillende gemeenten zien dat het niet-gebruik van voorschoolse educatie in de NPLV-gebieden groter is dan in de rest van de stad.

 Diederik van der Laan / Verlengde schooldag op OBS Herman Gorter Zaandam Oost

Daarnaast zetten de NPLV-gebieden middelen in voor voerschoolse educatie – zoals een onderwijsassistent of extra ondersteuning in groep 1 en 2 – om te werken aan taal- en leesbevordering voor kinderen met een taalachterstand. Ook is er aandacht voor het gezin waarin een kind opgroeit en worden oudervaardigheden versterkt.

Ook op de basis- en middelbare school blijft (extra) ondersteuning van kinderen en jongeren in de NPLV-gebieden nodig om (verdere) achterstanden te voorkomen of te verkleinen. Hiervoor wordt in 19 NPLV-gebieden onder meer het programma School en omgeving ingezet. Het programma richt zich op de inzet van extra activiteiten naast het reguliere lesprogramma. Hiermee zijn in totaal ongeveer 53.000 leerlingen bereikt. Zowel in het basis-onderwijs als het voortgezet onderwijs is het risico op leerachterstanden in de NPLV-gebieden iets verkleind.

Veiligheid

Overlast en onveiligheid hebben de grootste invloed op de achterblijvende leefbaarheid in de NPLV-gebieden, blijkt uit de cijfers van de Leefbaarometer. Inwoners van NPLV-gebieden ervaren bijna 2 keer zoveel overlast en onveiligheid als gemiddeld in Nederland. De ervaren onveiligheid neemt sinds 2018 wel iets af in de NPLV-gebieden, maar relatief nog minder snel dan gemiddeld in Nederland. De ervaren overlast neemt daarentegen iets toe.

In bijna alle NPLV-gebieden ervaart meer dan de helft van de bewoners overlast, met uitschieters tot wel 70%. Het aantal jongeren dat wordt verdacht van een misdrijf is gemiddeld 2 keer zo hoog als in Nederland. Wel daalde het aantal geregistreerde verdachte jongeren van 12 tot en met 22 jaar per 10.000 bewoners in 2024 licht, in lijn met de landelijke ontwikkeling.

Het voorkomen van jeugdcriminaliteit

In de NPLV-gebieden is in 2024 fors ingezet op het weerbaar maken van jongeren, het bieden van een beter perspectief en het grenzen stellen aan criminaliteit in de wijk. De inzet van het Programma Preventie met Gezag speelt daarbij een belangrijke rol. Met dit langjarige programma zetten landelijke, regionale en lokale partners uit de zorg, het sociaal- en veiligheidsdomein in op het bieden van toekomstperspectief en het stellen van grenzen om te voorkomen dat jongeren van 8 tot en met 27 jaar afglijden in de criminaliteit of daarin doorgroeien.

Voorbeelden van interventies zijn de sociaal cognitieve gedragsinterventies Alles Kidzzz, kansRIJK en 'Alleen jij bepaalt wie je bent' (AJB). Onderzoek laat zien dat kinderen die deelnemen aan AJB 2 keer minder vaak in contact komen met de politie en 3 keer minder vaak worden veroordeeld voor een misdrijf dan hun leeftijdsgenoten. In 8 NPLV-gebieden nemen inmiddels 702 kinderen van 73 scholen deel aan dit programma. Ook is in 2024 en 2025 op 48 scholen in 12 NPLV-gebieden een HALT-sprekkuur ingericht. Doel is om grensoverschrijdend gedrag van kinderen en jongeren in een vroeg stadium aan te pakken.

Vijf NPLV-gebieden zetten wijkrechtspraak in. In totaal zijn in de NPLV-gebieden 1.286 wijk- en buurtrechtspraakzaken geweest. Verdachten zijn vaker aanwezig bij de zittingen, er is betere samenwerking met partners. Ook leidt wijkrechtspraak tot snellere uitspraken en straffen die passend zijn op de multi-problematiek van de verdachte, waardoor er betere mogelijkheden voor hulpverlening zijn. Een zogenoemde re-integratieofficier (RIO) is in 5 gebieden actief om recidive bij (ex-)gedetineerden tussen 18 en 35 jaar te voorkomen.

Om deze aanpakken te continueren hebben de NPLV-gebieden in 2025 een tweede tranche van Preventie met Gezag kunnen aanvragen.

Inleiding 3 jaar NPLV

Het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) is nu 3 jaar onderweg. Doel is het structureel verbeteren van de leefbaarheid in 20 stedelijke gebieden in Nederland en meer perspectief voor de bewoners. De voortgang wordt jaarlijks gemonitord.

In een aantal gebieden in Nederlandse steden staan de leefbaarheid en veiligheid onder druk. Problemen als werkloosheid, armoede, onderwijsachterstanden, woonproblematiek en een slechte gezondheid stapelen zich op.

Daarom startte het kabinet in 2022 het NPLV. Samen met 6 ministeries, 19 gemeenten, bewoners en lokale organisaties werken we aan het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid en het perspectief van bewoners in deze kwetsbare gebieden. Dat gebeurt in lokale allianties onder leiding van burgemeesters.

Urgentie: de opgave

De aanpak is hard nodig. In de 20 kwetsbare gebieden zijn mensen gemiddeld anderhalf tot 2 keer vaker slachtoffer van ernstige misdrijven, zoals inbraak en straatroof. Ze leven gemiddeld 7 jaar korter en 15 jaar minder lang in goede gezondheid. Ook voelen meer mensen zich er onveilig. Zo voelt 1 op de 3 bewoners in de NPLV-gebieden zich weleens onveilig, tegenover 1 op de 7 landelijk.

In de NPLV-gebieden staan veel goedkope (corporatie) woningen. Hierdoor zijn huishoudens met de laagste inkomens in deze wijken geconcentreerd. Bijna 50% van de bewoners in deze gebieden wonen in een sociale huurwoning, tegenover bijna 30% in Nederland als geheel. Daarnaast leven mensen hier bijna 3 keer vaker van een bijstandsuitkering en leven zij 2 keer vaker onder de armoedegrens. De genoemde cijfers zijn gemiddelden en vergeleken met de landelijke cijfers.

Figuur 1: Overzicht NPLV-gebieden

4 actielijnen

De uitdagingen in deze gebieden vragen om extra investeringen in aanvulling op het generieke en sectorale beleid. Daarom richt het NPLV zich op 4 actielijnen:

1. Samenhangende aanpak

We werken samenhangend aan de concentratie van problemen via intensieve samenwerking tussen Rijk, gemeenten en lokale partners.

2. Verbeteren woningen en wijken

We verbeteren en verduurzamen slechte woningen en zorgen voor een prettige leefomgeving. Ook werken we aan meer gemengde wijken, met afspraken over herstructurering, sociale huur en betaalbare woningbouw.

3. Meedoen

We pakken armoede en schulden aan, versterken kindcentra en scholen en leiden bewoners op voor kansrijke beroepen in de regio. Zo kunnen meer bewoners meedoen.

4. Vergroten van de veiligheid

We zetten in op preventie van jeugdcriminaliteit en versterken de veerkracht van jongeren en professionals. Afgepakte goederen en middelen krijgen een publieke bestemming. Daarbij sluiten we aan bij het programma Preventie met Gezag.

Langjarige inzet

Drie jaar op weg zijn de eerste contouren van de aanpak in de NPLV-gebieden zichtbaar. Er is veel werk verzet door alle NPLV-allianties en de betrokken departementen. De problemen zijn echter urgent, complex en groot. Structurele veranderingen hebben tijd nodig, continuïteit is hierbij essentieel. Veel maatregelen vragen om een lange adem; kortlopende en versnipperde financiering kan de voortgang in gevaar brengen.

Over deze publicatie

Bij de start van het programma is afgesproken om de voortgang systematisch te volgen. Langjarig volgen is nodig om zicht te houden op de werking van de aanpak, zeker omdat er grote investeringen mee gemoeid zijn. De meeste effecten van de interventies zijn naar verwachting pas na een paar jaar zichtbaar.

De rapportage beschrijft de maatschappelijke opgave, de inzet en voortgang van het NPLV en de ervaringen uit de gebieden. Het gaat in de rapportage om inzet en voortgang in de periode van 2024 tot de zomer van 2025.

We rapporteren niet apart over alle 20 gebieden, maar over de totale gemiddelden. Daardoor vlakken sommige scores uit, terwijl de verschillen groot kunnen zijn. Waar mogelijk benoemen we opvallende uitschieters. Daarnaast heeft elk gebied een eigen rapportage die inzicht geeft in de lokale context. Deze publicatie bevat ook praktijkverhalen uit de NPLV-gebieden die de gebiedsgerichte aanpak verder inkleuren.

Monitor

De voortgangsrapportage is tot stand gekomen op basis van een jaarlijkse monitor, onderzoeken, een enquête en gesprekken met betrokkenen uit de NPLV-gebieden. Afgelopen jaar is samen met departementen en NPLV-gebieden gewerkt aan een monitoringskader met een vaste set indicatoren. Daarbij is geprobeerd de verschillende monitoringscycli beter op elkaar af te stemmen.

Het grootste deel van de gegevens komt van het CBS. Daarbij is de monitor van de SPUK Kansrijke Wijk (zie actielijnen 1 en 3) zoveel mogelijk geïntegreerd. Ook is afgelopen jaar gewerkt aan de doorontwikkeling van het dashboard focusgebieden.nl. Hierin kunnen de NPLV-gebieden de data van hun eigen gebied inzien.

Actielijn Samen- hangende aanpak Randvoorwaarden voor de gebiedsgerichte aanpak

In de 20 NPLV-gebieden komen problemen samen die elkaar versterken. Dat vraagt om een samenhangende en soms grensverleggende aanpak. Daarom worden rijksmiddelen zo gericht en als mogelijk gebundeld ingezet, en worden knelpunten in wet- en regelgeving aangepakt. De betrokkenheid van bewoners, de coördinerende rol van de rijksvertegenwoordiger en het delen van kennis zijn hierbij cruciaal.

De opgave

De NPLV-gebieden hebben te maken met een concentratie van problemen op het terrein van onderwijs, armoede, gezondheid, wonen en veiligheid. Om bewoners een beter toekomstperspectief te bieden, is daarom een samenhangende aanpak gestart. Die vult de bestaande generieke en sectorale maatregelen aan. Veel bewoners hebben namelijk te maken met meerdere uitdagingen tegelijk: leven van een uitkering, schulden, een slecht geïsoleerde woning, geen startkwalificatie, gezondheidsproblemen en (jeugd)zorg. Jongeren lopen er relatief vaak het risico te worden verleid door criminaliteit.

Dat alles maakt dat veel verschillende organisaties tegelijk actief zijn in deze wijken. Goede afstemming en samenwerking zijn dan ook onmisbaar. Om de ‘gestapelde problemen’ aan te pakken, worden in de NPLV-gebieden interventies en rijksbreed beleid ingezet die elkaar op meerdere fronten versterken. Het woon-, zorg-, veiligheids-, sociaal- en gezondheidsdomein werken daarbij intensief samen. Deze zogeheten samenhangende aanpak is nodig om de complexe problemen effectief aan te pakken.

Daarvoor is het ook zaak om de verschillende financieringsstromen vanuit departementen en domeinen beter te stroomlijnen. Juist daarom kiezen we binnen het NPLV voor een langjarige en samenhangende inzet, waarin we een grensverleggende aanpak van deze ingewikkelde vraagstukken niet schuwen.

Stand van zaken

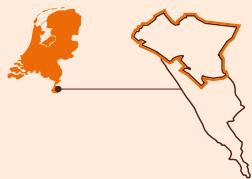
Governance

In de NPLV-gebieden werken publiek-private allianties samen onder leiding van de burgemeester. Daarin zijn naast het Rijk en de gemeente ook organisaties als woningcorporaties, het Openbaar Ministerie, welzijnsorganisaties, politie, scholen, bedrijven en bewoners betrokken. NPLV-gebieden werken vanuit een lokaal programmabureau, regelmatig midden in het gebied. Samen zetten zij zich in om de leefbaarheid en veiligheid duurzaam te verbeteren.

De gebieds- en uitvoeringsplannen laten zien dat de aanpak in de NPLV-gebieden steeds steviger wordt. Thema's worden nadrukkelijk in samenhang opgepakt. Nieuwe coalities van uitvoerende partijen zijn gestart met concrete interventies die direct bijdragen aan oplossingen voor gezinnen, buurten en wijken.

“Er is nu veel meer aandacht voor deze kwetsbare gebieden; je moet er in deze wijken met alle betrokken partijen bovenop zitten. De bijzondere bestuursvorm van het NPLV helpt daar enorm bij. Zij begrijpen hoe weerbarstig de problemen vaak zijn en hoe belangrijk het is om die voorgenomen 20 jaar verbondenheid waar te maken.”

(Voormalig) burgemeester Marja Van Bijsterveldt over de rol van de rijksvertegenwoordiger in Delft-West

Verbinden van de aanpak veiligheid en gezondheid in Heerlen-Noord

Simone Claessens, programmalijncoördinator Gezondheid en Veiligheid in Heerlen-Noord: “Regelmatig komt het voor dat de GGD jonge ouders bezoekt en merkt dat het gezin woont in een tochtige schimmelwoning en de kinderen slapen op matrassen op de grond. Of dat er sprake is van huiselijk geweld, verslaving, eetproblemen of stress door schulden of werkloosheid.

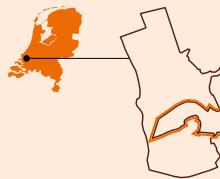
Ik zie vaak verbindingen die professionals soms niet of minder goed zien, zoals de verbinding tussen gezondheid en veiligheid, maar ook met leren, wonen of werken. Dan ga ik met de organisaties in gesprek, zodat ze hun ondersteuning op elkaar kunnen afstemmen.”

“Regelmatig komt het voor dat de GGD jonge ouders bezoekt en merkt dat het gezin woont in een tochtige schimmelwoning en de kinderen slapen op matrassen op de grond.”

Fraukje Douwma, directeur Nationaal Programma Schiedam Nieuwland en Oost:

“Alle alliantiepartners van het Nationaal Programma Schiedam Nieuwland en Oost hebben hun handtekening gezet onder dit projectenboek en hun toewijding gegeven. Dat geeft partners houvast én bewoners perspectief.”

NP Schiedam
Nieuwland en Oost /
Fraukje Douwma

Toekomstperspectief Schiedam Oost: 29 projecten, één koers

In Schiedam Oost komen er nieuwe woningen, gaat het stationsgebied op de schop, wordt er verduurzaamd en gerenoveerd en zijn er plannen voor een nieuw wijkcentrum. En dat is nog maar het begin. Hoe zorg je dat al die plannen elkaar niet in de weg zitten, maar elkaar juist versterken?

Toekomstperspectief Oost vertaalt de ambities voor de wijk naar 29 concrete projecten die samen de fysieke en sociale leefomgeving verbeteren. Denk aan het realiseren van een aantrekkelijk en maatschappelijk voorzieningenniveau, de verduurzaming van woningen, het vergroten van ontmoetingsplekken en het versterken van de wijkidentiteit. Het plan bevat niet alleen een visie, maar ook een roadmap tot 2040 die duidelijk maakt welke projecten prioriteit krijgen en hoe ze met elkaar samenhangen.

Het Toekomstperspectief kwam tot stand met partners zoals woningcorporatie Woonplus, de politie, scholen, de Bibliotheek, afvalverwerkingsbedrijf Irado, de gemeente Schiedam, wijkonderneming De Buurtwerkplaats en bewonersnetwerk Oost Pact Door.

Inzet en afstemming van middelen

Voor een samenhangende aanpak is het, zoals gezegd, belangrijk dat ook de inzet van rijksmiddelen goed op elkaar wordt afgestemd. De afgelopen jaren konden NPLV-gebieden gebruikmaken van rijksregelingen als het Volkshuisvestingsfonds (renovatie en herstructurering), de Woningbouwimpuls, de Realisatiestimulans (met speciale opslagen voor openbare ruimte en collectieve, maatschappelijke voorzieningen, personele ondersteuning vanaf 2025) en Preventie met Gezag. Daarnaast is de SPUK Kansrijke Wijk ontwikkeld, specifiek voor de NPLV-gebieden. Door deze middelen gericht in te zetten, sluiten interventies beter op elkaar aan en versterken ze elkaar.

SPUK Kansrijke Wijk: specifiek voor NPLV-gebieden

Voor een samenhangende aanpak in het sociaal domein zijn financiële middelen en beleidsdoelen van de ministeries van VRO, SZW, OCW en VWS samengebracht tot één breed ondersteunend pakket, specifiek voor de NPLV-gebieden. Voor de periode 2023–2025 heeft dit vorm gekregen in de Specifieke Uitkering (SPUK) Kansrijke Wijk ([zie actielijn 3](#)).⁴

Deze regeling van in totaal €256 miljoen biedt lokale alliantiepartners financiële ruimte om samenhangend te werken, met zo min mogelijk administratieve lasten. Het geld wordt ingezet voor de preventie van armoede en schulden, de toename van veerkracht en weerbaarheid, re-integratie, school en omgeving, de ontwikkeling van het jonge kind, een gezonde leefomgeving en programmaondersteuning.

De NPLV-gebieden geven aan dat zij hierdoor het afgelopen jaar een goede start konden maken met het koppelen van rijksmiddelen aan de interventies uit hun uitvoeringsplan. In actielijn 3 beschrijven we specifieke interventies die worden gefinancierd met de SPUK Kansrijke Wijk.

“De inrichting van de SPUK Kansrijke Wijk helpt de gebieden bij gelijkwaardige en integrale samenwerking tussen formele en informele structuren. Het stelt gebieden in staat om meer vanuit de wijk te denken en dit te kunnen financieren.”

(uit een informele rondvraag onder NPLV-gebieden)

Tweede ronde SPUK Kansrijke Wijk 2026-2028

Voor de periode 2026-2028 is in de zomer van 2025 nog eens €400 miljoen beschikbaar gesteld voor de SPUK Kansrijke Wijk 2026-2028. De middelen hiervoor komen van de ministeries van SZW, OCW en VRO.

Voortzetting van deze SPUK-regeling maakt het mogelijk om de inzet in de NPLV-gebieden te versterken op de thema's re-integratie en preventie geldzorgen, school en omgeving, ontwikkeling van het jonge kind, maatschappelijke samenhang (voorheen veerkracht en weerbaarheid) en financiële educatie. Daarnaast vindt financiering plaats om de programmaorganisatie te bevorderen, die de lokale allianties ondersteunt.

Wijzigingen

Ten opzichte van de SPUK Kansrijke Wijk 2023-2025 zijn enkele belangrijke verbeteringen doorgevoerd. Gemeenten krijgen meer ruimte om de middelen in te zetten. Ook het aanvraagformulier is vereenvoudigd. De lokale allianties hebben een duidelijkere rol gekregen bij de aanvraag, de besteding en de verantwoording van middelen. Daarnaast is vastgelegd dat middelen meerjarig kunnen worden ingezet, wat zorgt voor continuïteit in de uitvoering. Tot slot is de monitoringssystematiek verder gestroomlijnd, zodat de voortgang beter kan worden gevolgd.

⁴ [Staatscourant 2023, 17605 | Overheid.nl](#) > Officiële bekendmakingen; [Staatscourant 2023, 25879 | Overheid.nl](#) > Officiële bekendmakingen.

Bewonersbetrokkenheid

Om de gebiedsgerichte aanpak te laten slagen, is bewonersbetrokkenheid voor alle NPLV-gebieden een belangrijk element. Ervaringen en ideeën van bewoners zorgen ervoor dat interventies beter aansluiten bij de leefwereld van bewoners en daardoor meer effect hebben. Bewoners zijn op diverse manieren betrokken bij het NPLV en weten zich steeds meer te verenigen.

Actieve bewoners in de gebieden zijn verenigd via een Bewonersplatform met ondersteuning vanuit WijkWijzer via het Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners (LSA). Samen met professionals en bewoners is kennis opgedaan over bewonersbetrokkenheid op thema's als buurthubs, de leef- en systeemwereld en het verduurzamen van bewonersinitiatieven. Daarnaast is kennis verzameld en gedeeld over het inrichten van een continue dialoog – ook met bewoners die zich minder gehoord voelen – en over de inzet op bewonersbedrijven.

Wijkmanifest

Met het Wijkmanifest roepen bewoners op om bewoners in de wijk een stem te geven bij beslissingen die hun leefomgeving raken. Dit manifest is in het voorjaar van 2025 aangeboden aan Tweede Kamerleden, bestuurders en directeurs van de NPLV-gebieden.

De betrokkenheid van bewoners blijkt ook uit de vertegenwoordiging in de allianties. In 7 gebieden zitten bewoners als partner aan tafel van de alliantie, in 3 gebieden worden bewoners indirect vertegenwoordigd door professionals en in de rest van de gebieden maken bewoners (nog) geen onderdeel uit van de alliantie.

“Er wordt in Dordt West al veel met bewoners samengewerkt en georganiseerd, maar dit kan natuurlijk altijd beter. Samen slaan we de handen ineen om dit verder te versterken. Vanmiddag was de oproep om vooral aandacht te schenken aan jongeren en werden de eerste ideeën uitgewisseld. Ik kijk uit naar de verdere samenwerking.”

Mirjam Vermaat, programmadirecteur van Dordt West, over het Wijkmanifest

Rijksvertegenwoordigers

De rijksvertegenwoordiger is een hooggeplaatste ambtenaar van een ministerie die als partner deelneemt aan de alliantie om een brug te slaan tussen de vorming van het nationale beleid en de lokale context waar dit beleid neerkomt. De rol als schakel tussen het Rijk en de gebieden is een waardevolle toevoeging voor de slagkracht van de aanpak.

Naast het inzetten van hun eigen bevoegdheden en deskundigheid, richten de rijksvertegenwoordigers zich vooral op het wegnemen van belemmeringen in de beleidsuitvoering. Zij wijzen het gebied op mogelijk relevante rijksprogramma's, delen best practices uit andere gebieden en zetten zich in om doorbraken te forceren wanneer de voortgang achterblijft.

Omgekeerd geeft de inzet van de rijksvertegenwoordigers in de lokale allianties rechtstreeks inzicht in hoe landelijk beleid uitwerkt in de praktijk van de NPLV-gebieden. Zij hebben een agenderende rol op rijksniveau over knelpunten in de uitvoeringspraktijk. Daarmee is het Rijk nadrukkelijker aanwezig in de lokale uitvoeringspraktijk. Dit versterkt het partnerschap en helpt de kloof tussen Rijk en gemeenten te verkleinen.

De rijksvertegenwoordigers komen periodiek bijeen om te leren van elkaars ervaringen en casuïstiek, en om te bespreken hoe het Rijk kan bijdragen aan noodzakelijke doorbraken. In deze gesprekken komt ook hun eigen rol en invulling aan bod.

Arne van Hout, directeur-generaal Openbaar Bestuur en Democratische Rechtsstaat (BZK), rijksvertegenwoordiger van Heerlen-Noord:

“Het gaat steeds over domeinen die elkaar raken”, vertelt Van Hout over zijn rol als rijksvertegenwoordiger. “En juist op die kruispunten komen partijen er vaak niet vanzelf uit. Op dat snijvlak breng ik partijen samen. Zoals bij de complexe ruimtelijke opgaven in Heerlen die moeten bijdragen aan het verbeteren van de sociaaleconomische positie van Heerlen.” Naast het bijwonen van een vergadering van het college van B&W in Heerlen legde hij contact met de adviseurs van het Rijksvastgoedbedrijf. “Deze omgevingsmanagers hebben vanwege hun expertise veel toegevoegde waarde. Ik had hen vooraf al even gebeld.”

In zijn werk als rijksvertegenwoordiger schakelt Van Hout regelmatig met collega-DG's (directeuren-generaal): “We bellen regelmatig om af te stemmen (...) Ook wij als Rijk moeten een tandje bijzetten. Zo vind ik mijn regelmatige aanwezigheid in Heerlen vanzelfsprekend.”

 Nadine van den Berg
/ directeur-generaal
Arne van Hout

Bewoners in het bestuur van Amsterdam Samen Nieuw-West

Bewoners weten als geen ander waar het aan schort in hun buurt en hoe het beter kan. Echt meebesturen was eerder echter niet zo vanzelfsprekend. Daarom zitten er nu zeven bewoners in het alliantiebestuur Samen Nieuw-West.

Bart van den Bergh begeleidde vanuit Stichting !WOON de werving en selectie van bewoners uit Amsterdam Nieuw-West. Van den Bergh: “Ik ben begonnen met een lijst van bewoners die op de een of andere manier al actief waren in Nieuw-West en ik heb hen gevraagd of ze mee wilden denken. Zo kwam het ontwerpteam tot stand.”

“We hebben met het ontwerpteam bijeenkomsten georganiseerd voor bewoners die wilden bijdragen aan Nieuw-West. Daar kwamen mensen naar toe die graag wilden besturen. Vervolgens zijn we uitgegaan van zelfselectie. Wij moesten een realistisch beeld schetsen van wat de bewoners kunnen verwachten. Dat je deelneemt voor het belang van de grote groep, niet alleen voor jezelf.”

Uit het proces kwam naar voren dat het fijner was om met zeven bewoners aan de slag te gaan in plaats van met vijf. Er zijn vijf zetels beschikbaar in het alliantiebestuur. Alle zeven zijn lid en per vergadering zijn er vijf aanwezig.

Pilot Wijk-GGD in Arnhem-Oost: hulp bieden aan mensen met verward of onbegrepen gedrag

In Arnhem-Oost is begin 2025 de pilot Wijk-GGD gestart. Dit is een preventieve aanpak voor mensen met verward of onbegrepen gedrag. De politie is vaak als eerste ter plaatse bij een melding over een verward persoon, maar lang niet iedere melding vraagt om inzet van agenten.

Dankzij de pilot Wijk-GGD wordt binnen 48 uur een professional van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) ingezet om de situatie in te schatten en passende zorg te regelen. De pilot is een samenwerking tussen politie, de gemeente, huisartsen, ggz-instellingen, wijkteams en welzijnsorganisaties. Wijkagent Hendrik Spoelman: “Als wij merken dat iemand zorg nodig heeft, dan kunnen we dat direct doorgeven aan de wijk-ggd’ers. En andersom laten zij ons weten dat zij de situatie oppakken en dat de persoon hulp krijgt.”

Merel Beernink, regisseur Openbare Geestelijke Gezondheidszorg bij VGGM, benadrukt het belang van deze samenwerking: “Iedereen is betrokken. Daardoor kunnen we snel schakelen en mensen zo goed mogelijk helpen. Deze aanpak zorgt voor een veilige en zorgzame omgeving voor zowel de betrokken personen als de wijkbewoners.”

 NPAO / Politieagent Hendrik Spoelman en
wijk-GGD'er Merel Beernink

Binnentuinen in Den Haag Zuidwest voor sterkere buurten

Bewoners van de binnentuinen bij de Middenstede Den Haag Zuidwest ontvingen in het voorjaar 2025 het eerste exemplaar van de Handreiking Binnentuinen – een nieuwe ontmoetingsplek voor de bewoners van de Middenstede.

De handreiking is het resultaat van een samenwerking in verschillende proeftuinen in Den Haag Zuidwest. Tijdens deze Binnentuinen Challenge van het Innovatielab Zuidwest werkten bewoners, woningcorporaties Hof Wonen, Haag Wonen en Staedion, ontwerpers en de gemeente intensief samen om groene binnentuinen opnieuw tot leven te brengen. Het resultaat: waardevolle lessen, slimme tips en concrete voorbeelden. De tuinen kunnen worden opgeknapt dankzij middelen uit de Woontop-afspraken.

Chris Schaapman, directeur van het Nationaal Programma Den Haag Zuidwest: “Binnentuinen zijn karakteristiek voor de wijken van Zuidwest. Maar lang niet alle binnentuinen worden actief gebruikt. Terwijl ze kansen bieden voor ontmoeting, ontspanning en vergroening. Deze handreiking geeft inspiratie om dat voor elkaar te krijgen. Dat levert niet alleen mooiere tuinen op, maar ook sterkere buurten.”

Delen van kennis

Het delen van kennis over het in samenhang aanpakken van leefbaarheidsproblemen in de NPLV-gebieden – en daarbuiten – is belangrijk. Zo kunnen succesvolle interventies sneller worden toegepast. Dit versnelt de uitvoering en vergroot de kans op duurzame verbetering van de leefbaarheid.

WijkWijzer

Onder de vlag van WijkWijzer hebben de kennisorganisaties Platform31, Movisie, het Verwey-Jonker instituut, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), het Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners (LSA) en het Landelijk Platform Buurt en Wijkgericht werken (LPB), samen met het ministerie van VRO, de afgelopen jaren een samenwerking en kennisinfrastructuur opgebouwd.

Doel is om kennis, leren en netwerkontwikkeling van leefbaarheids- en veiligheidsopgaven te stimuleren en breed toegankelijk te maken. Zij inventariseren kennisvragen, organiseren leerkringen en doen gezamenlijk onderzoek in NPLV-gebieden. Op basis van ervaringen in de uitvoeringspraktijk wordt kennis gegenereerd over wat werkt en wat niet.

Op dit moment wordt samen met betrokken departementen en NPLV-gebieden via WijkWijzer gewerkt aan de monitor en het leren van interventies die op grond van de SPUK Kansrijke Wijk zijn gestart ([zie actielijn 3](#)). Verder biedt WijkWijzer ondersteuning op maat.

Onderzoek New Towns

In 2024 onderzocht WijkWijzer de zogenoemde New Towns: voormalige groeikernen zoals Lelystad en Nieuwegein. Deze gemeenten groeiden in de jaren '70 en '80 snel door grootschalige woningbouwprojecten, maar kampen nu vaak met achteruitgang op het gebied van wonen, werkgelegenheid, veiligheid en sociale cohesie.

De belangrijkste conclusie: de problematiek is urgent, complex en domeinoverstijgend. Zeven gemeenten hebben zich inmiddels verenigd in de New Town Alliantie. Samen met het Rijk wordt een verkenning gedaan naar de gebiedsspecifieke oorzaken en oplossingen in de New Towns.

Het kennisplatform, het leernetwerk van Wijkwijzer en het Dashboard Zicht op Wijken zijn ook beschikbaar voor andere gemeenten in Nederland met kwetsbare wijken die een integrale wijkaanpak willen opzetten. Daar wordt inmiddels goed gebruik van gemaakt.

Ook buiten de NPLV-gebieden

De aanpak en governance die in 2022 met het NPLV zijn gestart, beperken zich inmiddels niet meer tot de 20 gebieden. Ook daarbuiten krijgt de aanpak navolging. Zo werkt Amsterdam met de Aanpak Noord en is de provincie Limburg, geïnspireerd door het NPLV, in zes stedelijke gebieden en twee dorpen begonnen met een wijkgerichte aanpak om leefbaarheidsproblemen tegen te gaan.

Gemeenten die een gebiedsgerichte, samenhangende aanpak willen opzetten, kunnen gebruikmaken van de expertise en diensten van het NPLV. Deze zijn via het kennis- en leernetwerk van WijkWijzer beschikbaar voor alle gemeenten in Nederland.

Ook op de rijkswebsite leefbaareveilig.nl staat veel informatie over het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de 20 gebieden en daarbuiten. Zo zijn er praktijkverhalen te vinden, informatie(verwijzingen) per NPLV-gebied en een overzicht van (rijksbrede) wetten, instrumenten en regelingen. De website bestaat een jaar en krijgt maandelijks ruim 4.000 bezoekers.

Daarnaast organiseerde het NPLV in 2024 tijdens de Dag van de Stad een sessie voor gemeenten, woningcorporaties en andere geïnteresseerden buiten de 20 NPLV-gebieden. Centraal stond wat er geleerd kan worden van het NPLV als gemeente of andere maatschappelijk betrokken organisaties zonder NPLV-gebied.

Doorbraken en onorthodoxe maatregelen

De NPLV-gebieden lopen in de praktijk regelmatig tegen knelpunten in wet- en regelgeving aan. Soms zijn bestaande instrumenten ontoereikend, soms botsen wetten of beleid met elkaar. Het NPLV-programmateam ondersteunt de gebieden, in samenwerking met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW), bij het signaleren en oplossen van deze belemmeringen. Zo mogelijk wordt een gebied gekoppeld aan een inhoudelijk deskundige of een ander gebied dat al ervaring heeft opgedaan. Soms biedt een handreiking met oplossingsrichtingen uitkomst.

Wanneer wettelijke kaders echt knellen, verkent het NPLV samen met andere departementen en het Strategisch Beraad Sociaal Domein welke ruimte mogelijk gemaakt kan worden.

Den Haag Zuidwest: mensen met schulden sneller helpen door gegevensdeling

In Zuidwest is er veel om trots op te zijn, maar er is ook veel te verbeteren. Zo hebben veel huurders te maken met betalingsachterstanden. Om deze mensen sneller te bereiken, kwamen het team Vroegsignalering schulden in Den Haag Zuidwest en woningcorporaties tot een nieuwe werkwijze bij gezamenlijke deurbezoeken.

Door de vraag aan de privacyadviseur preciezer te formuleren en de werkwijze aan te scherpen, ontstond er een oplossing binnen de regels. Privacywetgeving is namelijk vaak niet zozeer een juridisch knelpunt, maar een organisatievraagstuk.

Hoe werkt dat? De woningcorporatie opent de deur van het portiek, maar is niet bij het gesprek aanwezig. Informatie over de bewoner wordt alleen gedeeld waar dat noodzakelijk en toegestaan is. Ook is de juridische onderbouwing getoetst aan bestaande wet- en regelgeving en vervolgens in de praktijk gebracht en geëvalueerd.

Dit is één van de dertig knelpunten die het NPLV samen met het Instituut voor Publieke Waarden ophaalt in het land.

📷 KAW / Nieuwbouw op Troelstraweg Oost

‘We verhuizen mensen, geen problemen’

In Dordrecht West bouwen ze aan de toekomst. Neem woningcorporatie Trivire en de gemeente, twee partijen binnen het Nationaal Programma Dordt West (NPDW). Trivire sloopt niet zomaar woningen in wijken als Oud-Krispijn en Crabbehof, maar doet aan sociaal herhuisvesten. Omdat verhuizen ingrijpend is, gaan voordeuren bijna altijd open. De kans die dat biedt om met veel bewoners in contact te komen, grijpen ze in Dordt met beide handen aan.

Nieuwe woning, zelfde burens

“Voordat we een sloopbesluit nemen, gaan we met mensen aan tafel”, vertelt Jikke Vergragt, gebiedsmanager bij Trivire en coördinator binnen het NPDW. “We halen over allerlei thema’s informatie op. Daarmee bepalen we de fasering van het slopen en renoveren.”

Jeannet van den Oever, coördinator van team Herhuisvesting bij Trivire: “Zo ontmoetten we bijvoorbeeld een oudere bewoonster van 63 die al vroeg in haar leven hersenletsel opliep door een geweldsincident. Vaste patronen zijn belangrijk voor haar. Ze had geen familie, maar zorgde voor de kinderen van haar bovenburen: een gezin dat net in Nederland woonde. Ze bracht ze naar school en zwembles. Het gezin hebben we eerst verhuisd, daarna hebben we voor de bewoonster een woning dichtbij gevonden. Dat zorgt voor blijvende verbinding in de wijk.”

“Een oudere bewoonster van 63 en een gezin dat net in Nederland woonde, waren burens. Ze hielpen elkaar veel. Zij wonen nu, na het herhuisvesten, nog steeds bij elkaar in de buurt.”

Jeannet van den Oever, coördinator van team Herhuisvesting bij woningcorporatie Trivire

Actielijn Fysiek

We verbeteren slechte woningen en zorgen voor meer gemengde wijken

📷 Dordt West / Met middelen uit onder meer de Woningbouwimpuls (Wbi) en de Startbouwimpuls (Sbi) is inmiddels gestart met de bouw van circa 2.500 woningen in de NPLV-gebieden, zoals in Dordrecht West

In de NPLV-gebieden is de kwaliteit van de woningvoorraad en woonomgeving vaak onder de maat en is er sprake van een concentratie van problemen. Zo staan er relatief veel goedkope en slecht onderhouden woningen. Het gebruik van de woningen is vaker dan gemiddeld een probleem en het niveau van de voorzieningen is beperkt.

Mede daarom worden er tot en met 2029 versneld 50.000 betaalbare woningen gebouwd. Ook bestaande woningen, maatschappelijke voorzieningen en de openbare ruimte worden verbeterd. Om ernstige leefbaarheidsproblemen beter aan te pakken, krijgen gemeenten het eerste recht om vastgoed aan te kopen in daarvoor aangewezen buurten.

De opgave

De woningvoorraad in de NPLV-gebieden is vaak eenzijdig, met een fors aandeel kwetsbare woningen ten opzichte van de rest van Nederland. De gemiddelde WOZ-waarde in de NPLV-gebieden is aanmerkelijk lager dan gemiddeld in Nederland. Er staan veel goedkope corporatiewoningen met een lage huur. Mede hierdoor zijn huishoudens met de laagste inkomens in deze wijken geconcentreerd. Ongeveer 7 op de 10 bewoners wonen in een huurwoning, meestal van een corporatie; 3 op de 10 bewoners woont in een koopwoning. We streven naar meer gelijkwaardige, gemengde buurten met een evenwichtige samenstelling van koop-, sociale en middenhuurwoningen.

De huurwoningen in particulier bezit zijn regelmatig niet goed onderhouden en slecht geïsoleerd. Dat maakt het realiseren van de energietransitie extra urgent in wijken met bewoners in een kwetsbare positie, zoals de NPLV-gebieden.

Daarnaast is het gebruik van de woningen in de NPLV-gebieden soms een probleem. In veel NPLV-gebieden spelen problemen rond Oost-Europese arbeidsmigranten in grotere mate dan in andere gebieden in Nederland. Investerders kopen vaak goedkope woningen in kwetsbare wijken om er arbeidsmigranten onder te brengen. Het gevolg is overbewoning, overlast en uitbuiting.

Ook ontstaat er druk op de scholen door veel kinderen met een taalachterstand en de vele wisselingen. Daarnaast is toegang tot de zorg een probleem. Deze opeenstapeling van problemen zet de leefbaarheid en veiligheid in deze wijken verder onder druk.

De aard van de fysieke woonomgeving hangt samen met de sociale problemen in kwetsbare gebieden. Structurele verbetering van de leefbaarheid in de NPLV-gebieden vraagt om forse investeringen: zowel in de fysieke leefomgeving als in collectieve maatschappelijke voorzieningen en een gezonde leefomgeving.

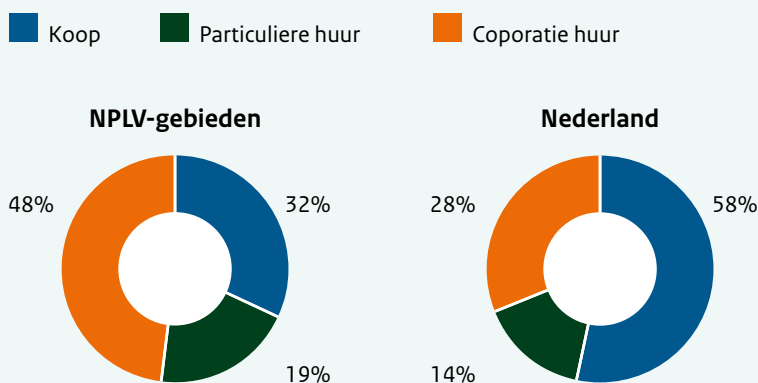
Samenstelling woningvoorraad 2024

Er zijn in de NPLV-gebieden meer betaalbare woningen en ook middenhuur nodig en bestaande woningen moeten worden opgeknapt, verduurzaamd en beter gebruikt. Ook de openbare ruimte – zoals parken, fietspaden, ontsluitingen en maatschappelijke voorzieningen als buurtcentra – verdient aandacht. Tegelijkertijd is stevig toezicht en handhaving nodig om malafide praktijken tegen te gaan.

Door meer passende woningen te bieden zoals middenhuur, kunnen bewoners in hun eigen wijk blijven wonen wanneer zij toe zijn aan een betere of ruimere woning. Het behouden van bewoners met een sterkere sociaal-economische positie (sociale stijgers) is belangrijk voor de leefbaarheid en veiligheid van kwetsbare wijken. Zo ontstaan wijken met meer draagkracht, waarin bewoners sterker geworteld zijn.

25

Het aandeel huurwoningen ligt in NPLV-gebieden hoger dan gemiddeld in de rest van Nederland

Stand van zaken

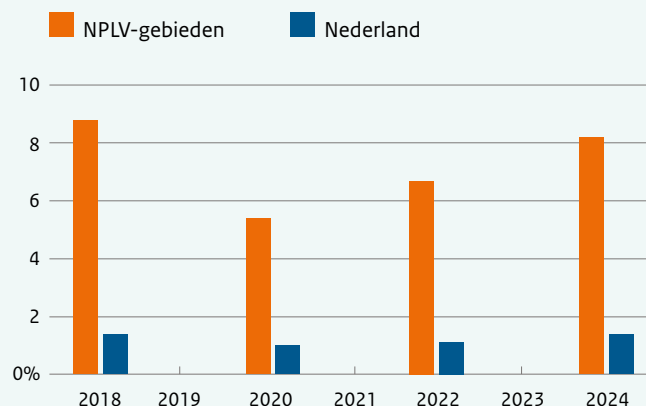
De gemiddelde WOZ-waarde in de NPLV-gebieden ligt bijna €100.000 lager dan het landelijk gemiddelde: ruim €280.000 tegenover €379.000. Wel is de WOZ-waarde in de NPLV-gebieden in 2024 gemiddeld met 5 procentpunt dichterbij het gemeentegemiddelde toegetrokken. Deze positieve ontwikkeling van de WOZ-waarde sluit aan bij de positieve ontwikkeling van de algemene leefbaarheidscore in de NPLV-gebieden.

De woningvoorraad heeft invloed op de achterblijvende leefbaarheid in de NPLV-gebieden. Het aandeel woningen op een plek waar de woningvoorraad een negatieve bijdrage levert aan de leefbaarheid is in NPLV-gebieden in 2024 6 keer hoger dan gemiddeld in Nederland (8,17% tegen 1,36%).

Versnelde woningbouw

Het gericht toevoegen en verbeteren van woningen is dan ook een belangrijk middel om de leefbaarheid in kwetsbare wijken structureel te verbeteren – ook om bewoners die een wooncarrière willen maken binnen de wijk te behouden. Eind 2024 zijn op de Woontop afspraken gemaakt tussen de minister van VRO en 18 NPLV-gebieden over de (versnelde) bouw van betaalbare woningen. In juni 2025 zijn deze afspraken uitgewerkt in plannen en bestuurlijke afspraken over woningbouw. Het gaat om een investering van maximaal €600 miljoen, goed voor 50.000 nieuwe woningen in de periode 2025–2029. Daarbij wordt de Realisatiestimulans onder meer ingezet voor het realiseren van de woningen. Die middelen moeten in het NPLV-gebied worden ingezet.

Percentage woningen dat op plekken staat waar de woningvoorraad negatief bijdraagt aan de leefbaarheid

De gemiddelde woningwaarde (WOZ-waarde)

Verbeteren openbare ruimte en maatschappelijke voorzieningen

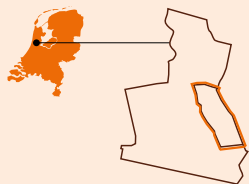
De investeringen in de fysieke leefomgeving gaan vaak samen met het verbeteren van de openbare ruimte en de collectieve maatschappelijke voorzieningen. Om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren, zijn aanvullend binnen de Realisatiestimulans opslagen voorzien, specifiek voor de NPLV gebieden. Zo is €180 miljoen beschikbaar gesteld voor investeringen in de openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen die in de jaren 2025 tot en met 2029 worden gerealiseerd. Voorbeelden zijn de vervanging van groen als er in een park gebouwd gaat worden, ontsluiting van sportterreinen, maar ook het doorverhuizen van scholen om een bouwlocatie vrij te maken. Daarnaast worden bijvoorbeeld locaties aangepakt waar schimmige activiteiten plaatsvinden, zoals

terreinen met garageboxen. Voor de realisatie van de woningen en voorzieningen zijn ook afspraken gemaakt over de inzet van de Woningbouwimpuls (Wbi) en het gebiedsbudget. Verder is voorzien in extra ambtelijke capaciteit om de plannen te realiseren. Hiervoor heeft het Rijk €50 miljoen gereserveerd binnen de Realisatiestimulans.

Met middelen uit de Wbi en de Sbi is inmiddels gestart met de bouw van circa 2.500 woningen in de NPLV-gebieden, van de bijna 33.000 woningen waarvoor een bijdrage is toegekend.

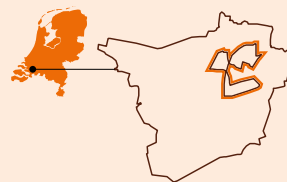
Uitgewerkte afspraken Woontop juni 2025

Zaandam-Oost: plus 1.481 betaalbare woningen

Met de middelen van de Woontop worden in Zaandam-Oost niet alleen woningen gerealiseerd, maar ook maatschappelijke voorzieningen zoals scholen. Door het financieren van tijdelijke onderwijshuisvesting kan de bouw van woningen worden versneld. Tegelijkertijd worden er 6 basisscholen vernieuwd in Zaandam-Oost.

Zo komt basisschool De Gouw, die nu in slechte staat is, terug op een andere plek in de wijk. Betere onderwijshuisvesting samen met extra lestijd, mogelijk gemaakt met de SPUK Kansrijke Wijk, moeten de kansengelijkheid van kinderen in Zaandam-Oost verbeteren. Door meer middeldure woningen toe te voegen, kunnen huidige bewoners binnen de wijk doorstromen en nieuwe bewoners zich vestigen.

Roosendaal Ring: plus 1.600 woningen in het betaalbare en 500 in het hogere segment

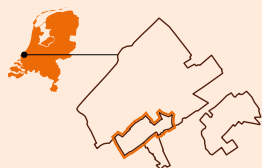
In 5 NPLV-wijken van Roosendaal Ring komen er tot en met 2029 ruim 2.100 woningen bij. Daarvan vallen 1.600 woningen in het betaalbare segment en 500 in het hogere segment. Ook winkelcentra, voorzieningen en openbare ruimtes worden opgeknapt.

“Deze focuswijken kenmerken zich door een hoog aandeel sociale woningen”, zegt Dennis Damink, programmamanager Voor Ons Roosendaal. “Dus het is logisch om hier wat meer woningen toe te voegen in het hogere segment. En op andere plekken in de stad willen we juist wat meer sociale woningbouw toevoegen, zodat die balans weer goed is.”

In de wijk Kalsdonk verandert het straatbeeld. Een oud winkelpand maakt daar plaats voor appartementen in het middeldure segment. Rob Lips, coördinator wijkontwikkeling bij Alwel: “Veel mensen die hier langere tijd wonen, willen hier blijven. Als je hart hebt voor de wijk, dan kan dat de wijk alleen maar ten goede komen.”

Volgens Damink is samenwerking minstens zo belangrijk als bouwen: “Als wij met de alliantie Voor ons Roosendaal, de gemeente, de corporatie, de welzijnsorganisaties en alle andere betrokken partijen achter zo’n plan gaan staan, dan heb ik daar wel geloof in.”

 Leegstaand winkelpand in Roosendaal Ring wordt omgebouwd tot middeldure appartementen

Werken aan nieuwe buurten in Den Haag Zuidwest

Den Haag Zuidwest verandert in hoog tempo. In de buurten Dreven, Gaarden en Zichten worden 2.000 verouderde huurwoningen gesloopt en vervangen door 5.500 nieuwe woningen, waarvan 3.000 sociale huur. Naast de fysieke vernieuwing investeren partijen ook in de leefbaarheid. Zo bouwen woningcorporatie Staedion, projectontwikkelaar Heijmans, de gemeente en het Museon-Omniversum samen met bewoners aan een sterke gemeenschap.

In een voormalig winkelpand aan Het Zicht is Museon-Omniversum Zuidwest gestart. Projectleider Maarten Okkersen: “Komt de wijk niet naar het museum, dan komt het museum naar de wijk.” Kinderen als de 9-jarige Maya doen hier wekelijks mee aan creatieve activiteiten, van T-shirts ontwerpen tot het bouwen van robotjes.

Het initiatief sluit aan bij de bredere vernieuwing in Zuidwest. Okkersen: “Bij zo’n grootschalige herstructurering gaat het niet alleen om woningen of openbare ruimte. Voorzieningen die bijdragen aan gemeenschapsvorming zijn net zo belangrijk.”

Rotterdam-Zuid: bouw Valckensteijn afgerond

In 2024 werd de bouw afgerond van de Valckensteijn in Pendrecht in Rotterdam-Zuid: een woontoren met 80 appartementen in het middensegment. Voor de bouw is grotendeels gebruikgemaakt van massief hout, waardoor dit een van de grootste houtbouwprojecten van Nederland is.

Veel van de nieuwe woningen van de recente bouwprojecten in Rotterdam-Zuid worden gekocht door mensen die er al wonen; bijna 60% van de woningen gaat naar deze groep. Dit zijn vaak de zogenoemde sociale stijgers die belangrijk zijn voor de buurt, omdat zij nadrukkelijk kiezen voor de wijk. Hierdoor blijft kennis, hulp en koopkracht behouden in de wijk.

Helaas blijft de realisatie van nieuwbouwprojecten in Rotterdam-Zuid – een gebied met een omvang van een stad als Eindhoven – achter bij de planning. De vraag naar woningen op Zuid, vooral in het middensegment, is groot. Er zijn nog altijd te veel slechte woningen en woonomstandigheden. Hierdoor zijn er nog te veel bewoners die uit Zuid verhuizen zodra zij de mogelijkheid hebben. Ook is het aandeel koopwoningen op Zuid nog te laag. Positief is dat de WOZ-waarde van de woningen in Rotterdam-Zuid stijgt.

 Dolph Cantrijn / Woningbouw in Den Haag Zuidwest

Splitsen, optoppen en transformeren

Naast woningbouw biedt ook het beter benutten van bestaande bebouwing kansen. In NPLV-gebieden kan dit zorgen voor meer kwaliteit, een sterkere fysieke leefomgeving en meer gemengde wijken. Door splitsen, optoppen en het transformeren van commercieel en maatschappelijk vastgoed kunnen er in de 20 gebieden 36.900 tot 44.000 extra woningen ontstaan, zo blijkt uit onderzoek Versterken met verdichten van de Stec-groep.

De grootste kans ligt bij het optoppen van bestaande appartementen, goed voor circa 14.700 extra woningen. In veel NPLV-gebieden gaat het om vergelijkbare naoorlogse bouw: lage flats in functionele stijl, vaak met platte daken en ruimte eromheen. Dat maakt optoppen relatief eenvoudig. Dit moet gebeuren met oog voor de draagkracht in de wijk.

Herstructurering, renovatie en verduurzaming

De woningvoorraad in de NPLV-gebieden levert, zoals eerder genoemd, een grotere negatieve bijdrage aan de leefbaarheid dan gemiddeld in Nederland. Met middelen uit het Volkshuisvestingsfonds (VHF) kunnen gebieden investeren in verbetering van woningen, sloop en nieuwbouw op dezelfde locatie (herstructurering).

In 2024 ontvingen de NPLV-gebieden in totaal €129,1 miljoen uit de derde en vierde tranche van het VHF voor de aanpak van de kwetsbare particuliere woningvoorraad van ruim 7.500 woningen. De eerste twee tranches van het fonds zijn in 2021 en 2023 toegekend. Binnen het VHF zijn de NPLV-gebieden geprioriteerd door de toekenning van voorrangspunten: ongeveer 65% van het totale budget kwam terecht in de NPLV-gebieden.

In totaal kunnen met deze middelen ruim 28.800 kwetsbare particuliere woningen worden verbeterd.

Voor de aanpak van de particuliere woningvoorraad zijn sinds 2024 geen nieuwe rijksregelingen beschikbaar gesteld.

De ‘sociale plus’ geeft bewoners rust en houvast in een roerige tijd

Heechterp in Leeuwarden Oost vernieuwt. Maar liefst 24 portiekflats in de wijk worden komende jaren vervangen door duurzame huurwoningen. De eerste 2 flats zijn in 2024 en 2025 opgeleverd. Voor de bewoners zijn de veranderingen ingrijpend. Daarom werken sociale verhuurder Elkien en welzijnsorganisatie Amaryllis onder de term ‘sociale plus’ samen om bewoners te steunen bij deze veranderingen, zodat ze zoveel mogelijk met een ‘schone lei’ terugkeren. Daarbij werken ze toe naar meer perspectief voor de bewoners: kansen nemen toe en de problemen af. Dat past binnen de doelen van het programma om de armoede aan te pakken.

Verhuizen staat bekend als een van de meest ingrijpende gebeurtenissen in een mensenleven. En als bewoners van de verhuurder horen dat hun huis wordt gesloopt, geeft dat vaak extra stress. Waar moet je heen? Kun je het wel betalen? Wil ik de wijk uit of juist hier blijven? Hoe werkt het met een tijdelijke woning?

“De wijkvernieuwing in Heechterp betekent voor bewoners veel”, zegt Wendelien Kloosterman van Amaryllis, projectleider sociale plus en teamleider van het sociaal wijkteam Heechterp-Schieringen. “Daarom hebben we een plan gemaakt voor de sociale plus: samen met Elkien

Foto: Babette van Veldhuizen / Nieuwe huurwoningen in Heechterp Leeuwarden Oost

bezoeken we alle huurders, is er een verhuisvergoeding en stofferingspakket en huurders kunnen ondersteuning krijgen bij sociale problemen.”

Bewoonster:

“Tijdens het huisbezoek werd er echt geluisterd naar mijn vragen.”

Energiebesparende voorzieningen

De vaak slechte isolatie van woningen in NPLV-gebieden stuwt de energiekosten voor bewoners op – bewoners die regelmatig toch al een kleine portemonnee hebben. De energiearmoede in de NPLV-gebieden is gemiddeld dan ook 2 keer zo groot als landelijk. Het afgelopen jaar zijn in de NPLV-gebieden circa 27.470 huishoudens ondersteund bij het treffen van energiebesparende voorzieningen. Daarmee kregen zij een lagere energierekening en een gezonder binnenklimaat. In totaal zijn 8.298 sociale huurwoningen verbeterd in energieprestatie.

Daarnaast zijn in 11 van de 20 gebieden via het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) 567 particuliere woningen met energielabel E tot en met G geïsoleerd. Het aandeel woningen met deze slechte labels is sinds 2018 gedaald en ligt inmiddels op het niveau van het landelijk gemiddelde. Ondanks deze gunstige ontwikkeling zijn er gebieden waar de verbetering van energielabels achterblijft. Het gaat hier om uitschieters waar meer dan 20% van de woningen energielabel E tot en met G heeft.

City Deal Energieke Wijken

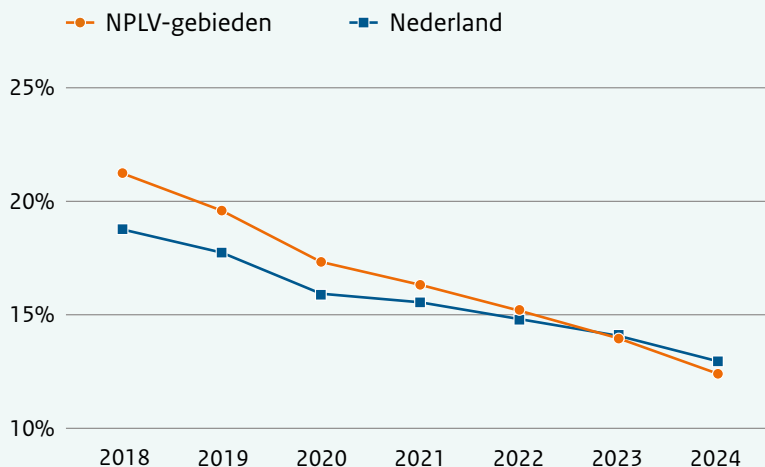
Ook door de City Deal Energieke Wijken zijn huishoudens in de NPLV-gebieden geholpen bij het verduurzamen van hun woning. Sinds 1 februari 2024 is het binnen de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) mogelijk dat gemeenten collectief aanvragen indienen en voorfinancieren.

Gemeenten kunnen de subsidie namens woningeigenaren aanvragen en uitkeren, waardoor bewoners dit niet zelf hoeven te doen. Bovendien kunnen gemeenten de financiering voorschieten, bijvoorbeeld wanneer zij de ISDE combineren met middelen uit het Nationaal Isolatieprogramma. Zo worden particuliere huiseigenaren met een laag inkomen ontzorgd en kunnen zij hun woning isoleren met steun uit de regeling.

Inzet van bestaand instrumentarium

In 2024 is verkend in hoeverre bestaande wettelijke instrumenten en mogelijkheden worden toegepast bij het aanpakken van leefbaarheidsproblemen in wijken. Daaruit bleek dat de NPLV-gebieden niet altijd effectief gebruikmaken van bestaande mogelijkheden. Denk aan het sturen op de bewonerssamenstelling van een wijk, nog voordat een aanvraag op grond van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp) aan de orde is. Ook zijn er instrumenten voor de aanpak van leegstand en voor samenwerking met woningcorporaties bij het verbeteren van de leefbaarheid.

Het aandeel woningen met energielabel E t/m G

E t/m G

Daarom heeft het ministerie van VRO tijdens de Woontop (december 2024) afspraken gemaakt over de start van een regiogerichte aanpak. Die aanpak moet de NPLV-gebieden gericht helpen bij de toepassing van bestaande wettelijke instrumenten en mogelijkheden. Deze aanpak is in 2025 verder uitgewerkt.

Uit de verkenning blijkt hoe belangrijk een goede uitvoering is en dat er voldoende capaciteit moet zijn om te handhaven. Toezichthouders en handhavers moeten bovendien beschikken over voldoende kennis van de bestaande wettelijke instrumenten. Het ministerie van VRO ondersteunt daarom een nieuw initiatief van de VNG en steden om te komen tot een landelijke opleiding Woontoezicht.

Op de website van het NPLV, leefbaareveilig.nl, is een aanzet gemaakt tot een overzicht van wettelijke instrumenten en mogelijkheden om leefbaarheidsproblematiek in wijken aan te pakken.

Verduurzamen in Lelystad Oost: “Als het goed is gaan straks mijn energiekosten omlaag”

In de Wold in Lelystad Oost legde aannemer Heijmans onlangs de laatste hand aan de woningverbetering van 118 huurwoningen en 9 koophuizen. Corporatie Centrada voerde planmatig onderhoud uit en eigenaren van koopwoningen konden gebruikmaken van subsidies en leningen.

Hiervoor werden huis-aan-huis gesprekken gevoerd. Tijdens deze gesprekken werd gekeken naar de subsidiemogelijkheden voor het verbeteren van de woningen van huiseigenaren en kreeg iedereen de kans om wensen en zorgen te delen.

Zo werd het huurhuis van Riet van Dam van Centrada in Lelystad Oost eind 2024 gerenoveerd en verduurzaamd. Haar huurwoning kreeg een nieuw dak met zonnepanelen, vloerisolatie én een nieuwe cv-ketel. “Daarnaast is het dak geïsoleerd en heb ik een nieuw ventilatiesysteem. Verder kook ik nu elektrisch, want vanuit een ander project van Centrada hebben ze ook gezorgd voor een elektrische kookaansluiting”, vertelt Riet van Dam.

“Ik kreeg ook een nieuwe schutting”, zegt ze. Riet wijst naar haar tuin, waar de knoppen van de bloesemboom al op springen staan. “Het enige waar ik nog op wacht is mijn nieuwe schuurdeur”, somt ze tevreden op.

“We hadden een app van Heijmans. Handig, want daarin staan alle telefoonnummers en ook de planning. Wie komt er wanneer, weet je wel? Maar ik snap daar niks van, zo’n app. Ik liep altijd binnen bij de bouwkeet hier aan het eind van de straat, bij Peter en Jan. Ik stelde hen gewoon mijn vragen en ik kreeg vaak meteen antwoord.”

“Ik woon hier gewoon heel fijn. En als het goed is gaan mijn energiekosten straks omlaag. Weet je wat eigenlijk best bijzonder was? Door de werkzaamheden in ons hofje sprak ik burens die ik normaal bijna nooit tegenkwam.”

📷 Lelystad Oost / Bewoonster Riet van Dam in Lelystad Oost

Herziening Wbmgp: Wet versterking leefbaarheid en veiligheid (Wlv)

Toch is dit instrumentarium niet altijd toereikend.

Wanneer er sprake is van malafide verhuur, problematische leegstand of andere hardnekkige leefbaarheidsproblemen, blijken er soms zwaardere maatregelen nodig. Op 26 juni 2025 heeft de minister van VRO de Tweede Kamer geïnformeerd over de herziening van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp).

Naast de aanpassing van de bestaande mogelijkheden voor selectieve woningtoewijzing, beoogt de minister hiermee gemeenten het eerste recht te geven om vastgoed aan te kopen in aangewezen buurten met ernstige leefbaarheidsproblemen. Hiermee kunnen gemeenten ingrijpen voordat panden (opnieuw) in handen vallen van malafide verhuurders of investeerders. Dit moet criminele praktijken en verder afglijden van kwetsbare buurten voorkomen. Het 'Voorkeursrecht leefbaarheid' kan worden ingezet bij (vrijwillige) verkoop van vastgoed in specifiek aangewezen wooncomplexen, straten of gebieden met ernstige leefbaarheidsproblemen.

Naast grote steden kunnen ook andere gemeenten en regio's die kampen met een opeenstapeling van leefbaarheidsproblemen de wet toepassen. De wet krijgt daarom ook een andere naam: Wet versterking leefbaarheid en veiligheid.

Reacties uit NPLV-gebieden op de herziening van de Wbmgp

“We konden het voorkeursrecht al wel inzetten bij planologische ontwikkelingen, maar nog niet op plekken waar veiligheid of leefbaarheid in het geding is. Met het angekondigde voorstel kan dat wel. Zo kunnen we meer regie nemen op ontwikkelingen in de wijk en effectief inspelen op maatschappelijke vraagstukken.”

Jeroen Dijsselbloem, burgemeester van Eindhoven

“Wij zien in Zaandam-Oost dat er vastgoed in criminele handen is. Via vastgoed wordt geld witgewassen dat verdiend wordt in de misdaad. Met de herziene Wbmgp kunnen we beter een vuist maken tegen ondermijning én de veiligheid en leefbaarheid in de wijk verbeteren.”

Harrie van der Laan, wethouder Wonen van de gemeente Zaanstad

“De kracht zit in de combinatie van maatregelen. Als we panden kunnen verwerven waar malafide praktijken plaatsvinden, kunnen we echt het verschil maken voor bewoners en de buurt. Zeker in combinatie met het voornemen om de zogenoemde zesjaarseis te laten vervallen bij selectieve woningtoewijzing, biedt dat perspectief. Hierdoor kunnen we in Rotterdam-Zuid mensen weren uit de regio die geen inkomen uit werk hebben, ook als ze hier al 6 jaar of langer wonen. Dat kon voorheen niet.”

Marco Pastors, programmadirecteur Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Huisvesting arbeidsmigranten

De huisvesting van arbeidsmigranten levert in veel delen van Nederland problemen op: er zijn te weinig woningen, de kwaliteit is vaak matig en te vaak wonen er te veel mensen in een te kleine woning. Gelet op de kwetsbare woningvoorraad in de NPLV-gebieden spelen de problemen hier extra. In 2024 en 2025 was er daarom extra aandacht voor dit vraagstuk. Hierbij zijn goede praktijkvoorbeelden tussen de gebieden gedeeld, over thema's als kwaliteitsverbetering van woningen, tegengaan van huisjesmelkerij en uitbuiting, en registratie van arbeidsmigranten bij gemeenten.

Daarnaast heeft het ministerie van BZK in 2025, samen met onder andere het ministerie van VRO en de VNG, een conferentie georganiseerd voor gemeenten die kampen met de problematiek rondom huisvesting van arbeidsmigranten. Hier wisselden verschillende gemeenten uit hoe zij meer en betere huisvesting hebben gerealiseerd voor deze groep mensen. Ook werd ingegaan op relevante wetgeving en de handhaving daarvan.

Wet goed verhuurderschap

Gemeenten kunnen sinds de invoering van de Wet goed verhuurderschap een (gebiedsgerichte) vergunningsplicht invoeren voor de verhuur van reguliere woonruimte (algemene verhuurvergunning) en/of een vergunningsplicht voor de verhuur aan arbeidsmigranten (verhuurvergunning arbeidsmigranten) inzetten. Daarmee wordt het verboden om zonder verhuurvergunning bepaalde woonruimten te verhuren.

Aan het verlenen van een vergunning kunnen landelijk geüniformeerde voorwaarden worden gesteld. In 4 NPLV-gebieden is inmiddels een verhuurvergunning ingevoerd. Soms algemeen, soms specifiek voor de verhuur aan arbeidsmigranten.

Van middelvinger naar aanvraag Parkstadwet

Gemeenschappen in Heerlen-Noord staan zwaar onder druk. Maar de boosheid van bewoners is veranderd in daadkracht.

In de L1 documentaire 'Laat ons hopen' steekt bewoner Mart Frissen uit de wijk de Passart kwaad zijn middelvinger op naar medewerkers van het programmabureau van Heerlen-Noord (NPHLN) die een buurtbarbecue organiseren. De uitnodiging voor de barbecue was niet bij hem bezorgd.

Niet de niet-bezorgde flyer blijkt reden tot boosheid, maar het feit dat zijn buurt enorm onder druk staat. "Het is een puinhoop op straat, iedereen dumpst alles maar gewoon neer. In de garageboxen verderop vindt van alles plaats dat het daglicht niet kan verdragen", aldus Frissen.

Cijfers bevestigen dit: in een gebied van 56.000 inwoners (heel Heerlen-Noord) vinden over 10 jaar tijd 32.000 verhuisbewegingen plaats. De goedkope en relatief beschikbare woningvoorraad van Heerlen trekt mensen uit heel Nederland aan.

De boosheid wordt hoop en de hoop wordt daadkracht, met de bewoners van de Passart voorop. Er volgen een ontbijtsessie met fractievoorzitters uit de Tweede Kamer, reportages in lokale en landelijke media en een item bij Nieuwsuur. Daarin uiten bewoners hun bezorgdheid over Heerlen-Noord. Zoals bewoner Jessica: "Telkens trekken mensen met problemen onze wijk in die binnen een paar jaar weer vertrekken. Dat doet onze wijk geen goed – en die mensen zelf ook niet."

Zowel bewoners, professionals als politici ondersteunen de aanvraag voor het inzetten van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp). Daarmee kunnen gemeenten in uitzonderlijke gevallen selectief woningen toewijzen in aangewezen buurten en straten met ernstige leefbaarheidsproblemen. De gemeenteraad stemt er unaniem mee in. Daarmee is de aanvraag van de 'Parkstadwet' in gang gezet.

 Bewoner Mart Frissen deelt zijn zorgen over Heerlen-Noord in Den Haag

Actielijn Sociaal

We zorgen dat
meer bewoners
kunnen meedoen

In de NPLV-gebieden leven nog altijd dubbel zoveel huishoudens onder de armoedegrens als gemiddeld in Nederland. Wel is dat aandeel de afgelopen jaren gedaald. Meer bewoners werken, het gemiddelde inkomen stijgt en ook het aantal mensen in de bijstand neemt gestaag af. Toch is het aandeel van mensen in de bijstand in de NPLV-gebieden bijna 3 keer zo hoog als landelijk.

De noodzaak voor een structurele aanpak blijft dus onverminderd groot. Voor- en vroegschoolse educatie speelt een sleutelrol bij het voorkomen en inlopen van achterstanden. Zowel in het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs is het risico op leerachterstanden in de NPLV-gebieden iets verkleind.

Ook op het gebied van werk en inkomen zijn de verschillen groot. In de NPLV-gebieden is de arbeidsparticipatie lager dan het landelijk gemiddelde en leven meer bewoners van een bijstandsuitkering. Het gemiddelde inkomen ligt onder het landelijk gemiddelde. En ook het aantal huishoudens met problematische schulden is bijna 2 keer zo hoog.

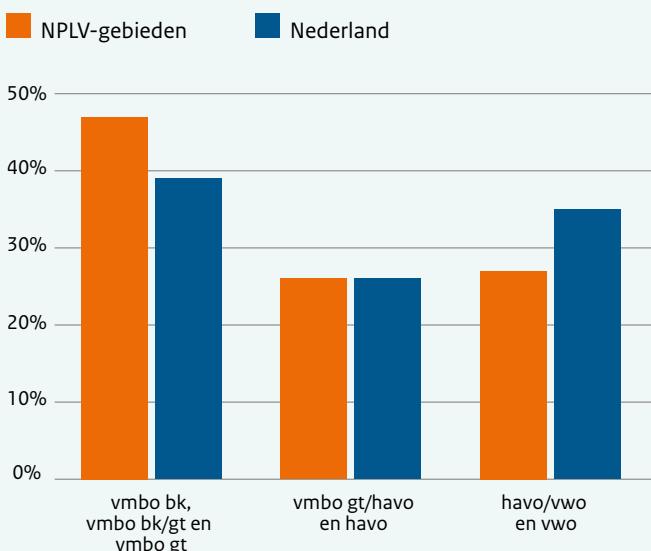
De opgave

Bewoners van NPLV-gebieden hebben minder toekomstkansen dan gemiddeld in Nederland. Ze kampen vaker met achterstanden op het gebied van onderwijs, werk, inkomen en gezondheid. Dit maakt hun deelname aan de samenleving moeilijker. De sociale samenhang is in deze wijken vaak zwakker.

Deze achterstanden hebben invloed op het welzijn en de gezondheid van bewoners. In NPLV-gebieden kampen mensen vaker met veel stress en psychische klachten. Ook ervaren minder bewoners hun gezondheid als (zeer) goed dan gemiddeld in Nederland. Sinds 2020 is het aandeel bewoners dat zijn gezondheid als (zeer) goed ervaart overal gedaald, maar in de NPLV-gebieden relatief sterker dan landelijk.

Kinderen lopen een groter risico op het ontwikkelen van leerachterstanden en de schooladviezen zijn lager dan gemiddeld in Nederland. Deze achterstanden verkleinen hun kans op werk en een stabiel inkomen.

Schooladviezen (2024) in NPLV-gebieden liggen gemiddeld lager dan landelijk

Stand van zaken

Om de (sociale) achterstanden in de gebieden terug te dringen, zijn in 2024 en begin 2025 verschillende activiteiten uitgevoerd. Veel daarvan zijn mogelijk gemaakt met middelen uit de Specifieke Uitkering (SPUK) Kansrijke Wijk van de ministeries van OCW, SZW, VWS en BZK/VRO (zie actielijn 1).

Onderwijs en ontwikkeling vanaf een jonge leeftijd

Een sterke start in je leven is bepalend voor latere ontwikkelkansen. Daarom is het belangrijk om vanaf jonge leeftijd mee te kunnen doen in de samenleving. Op die manier kunnen achterstanden worden voorkomen of verkleind. Voor- en vroegschoolse educatie (vve) speelt hierbij een sleutelrol: het helpt om achterstanden vroegtijdig te signaleren en aan te pakken.

Het programma Ontwikkeling van het Jonge Kind van het ministerie van OCW richt zich op het verbeteren van de kwaliteit en het bereik van voor- en vroegschoolse voorzieningen. Zo krijgen meer kinderen vanaf jonge leeftijd extra ondersteuning wanneer dit nodig is. In 2024 kwamen 11.088 kinderen uit de NPLV-gebieden in aanmerking voor voorschoolse educatie.

In de NPLV-gebieden namen 8.372 kinderen deel aan voorschoolse educatie, gemiddeld zo'n 76%. Dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. De verschillen zijn groot: in sommige gebieden doet ieder kind met een vve-indicatie mee, in andere iets meer dan de helft (54%). Verschillende gemeenten zien dat het niet-gebruik van voorschoolse educatie in de NPLV-gebieden groter is dan in de rest van de stad. Het ministerie van OCW analyseert deze verschillen nader.

Daarnaast zetten de NPLV-gebieden middelen in voor vroegschoolse educatie, zoals onderwijsassistenten of extra ondersteuning in groep 1 en 2, om te werken aan taal- en leesbevordering bij kinderen met een taalachterstand.

Gezinsgerichte interventies

Het programma Ontwikkeling van het Jonge Kind richt zich naast voor- en vroegschoolse educatie ook op gezinsgerichte interventies. Denk aan het versterken van oudervaardigheden en hun opvoedrol, netwerk-versteving of armoedebestrijding, zoals huisbezoeken door pedagogisch medewerkers en de inzet van jeugd-verpleegkundigen.

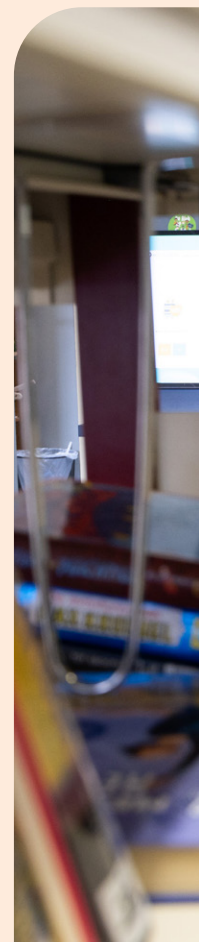
Tilburg NoordWest: ontwerptraject voor de Integrale Kindcentra

In Tilburg NoordWest zijn verschillende Integrale Kindcentra (IKC) in ontwikkeling. Zoals Antares, communityschool Hubertus/Jeanne D'arc in West en basisschool de Vlashof in Noord. Kinderen zijn op een IKC welkom vanaf 0 jaar en van 7 uur 's ochtends tot 19 uur 's avonds. Naast kinderopvang en school, worden er op de Kindcentra allerlei activiteiten voor ouders en kinderen georganiseerd. 52 weken per jaar, waaronder een ouderkamer. Toeleiding naar voor- en vroegschoolse educatie is één van de doelen.

Met zeer goede resultaten: in West maakt 93% van de kinderen met een vve-indicatie gebruik van een voorschool en in Noord is dat 88%. Dat is meer dan het Tilburgse gemiddelde van 76%. Daarnaast biedt het IKC een ondersteuningsteam op maat, waardoor kinderen en ouders niet doorverwezen worden naar jeugdhulpinstellingen, maar ondersteuning op maat krijgen op het IKC zelf. Verder biedt het IKC een omgeving om tot rust te komen en de mogelijkheid om te ontbijten en te lunchen.

Dat alles is niet eenvoudig te realiseren. Zo is Tilburg een gecombineerde peuter-kleuterklas gestart, ondanks beleid dat niet goed op elkaar aansluit. Ook kan een ouderkamer hierdoor nu niet worden gefinancierd. Gezien het feit dat de ouderkamer zichzelf in de praktijk al jaren meer dan bewezen heeft – bijvoorbeeld door het versterken van de opvoed- en gezondheidsvaardigheden van de ouders – heeft de school besloten de financiering voorlopig te regelen door de klassen groter te maken.

Om de randvoorwaarden voor het IKC te realiseren, loopt er een ontwerptraject op basisschool Antares, in opdracht van het Strategisch Beraad Sociaal Domein en begeleid door Instituut voor Publieke Waarde (IPW).

School en omgeving

Ook op de basis- en middelbare school blijft (extra) ondersteuning van kinderen en jongeren in de NPLV-gebieden nodig om (verdere) achterstanden te voorkomen of te verkleinen. Hiervoor wordt onder meer het programma School en omgeving ingezet. Dit programma richt zich op de inzet van extra activiteiten naast het reguliere lesprogramma. Denk aan activiteiten die bijdragen aan het vergroten van sociale en economische vaardigheden, wereldoriëntatie, cognitieve ontwikkeling en talentontwikkeling, zoals sport en cultuur. In de periode van 2023 tot 2025 hebben 19 NPLV-gebieden School en omgeving ingezet. Daarmee zijn extra lessen en activiteiten gerealiseerd voor ongeveer 53.000 leerlingen uit de NPLV-gebieden. Zowel in het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs is het risico op leerachterstanden in de NPLV-gebieden iets verkleind.

Ontdeklab in Groningen-Noord

In Groningen-Noord groeien veel kinderen op die geen of weinig mogelijkheden hebben om mee te doen met activiteiten op het gebied van sport, cultuur en gezondheid. Met het programma School en Omgeving organiseert basisschool Het Karrepad voor deze kinderen bijvoorbeeld een verlengde schooldag. In een ontdekklab, een multifunctioneel onderwijslokaal, wordt tijdens en na schooldagen samen met kinderen gewerkt aan creatieve opdrachten en projecten. Daarbij staan onder andere het vergroten van reken- en taalvaardigheid, techniek en digitalisering, en sport en bewegen centraal.

Leergang activerende kinderopvang

Kinderopvang speelt een belangrijke rol in het mogelijk maken van maatschappelijke participatie voor ouders met jonge kinderen. Voor veel van deze ouders vormt het ontbreken van toegankelijke, betaalbare en passende opvang een directe belemmering om deel te nemen aan activeringstrajecten, vrijwilligerswerk of betaald werk. In verschillende NPLV-gebieden is kinderopvang dan ook een randvoorwaarde voor participatie. Door kinderopvang te koppelen aan activeringstrajecten ontstaat ruimte voor ouders om zich te ontwikkelen. Tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in de ontwikkelkansen van jonge kinderen.

In de praktijk blijkt het organiseren van activerende kinderopvang complex. Daarom is het Instituut voor Publieke Waarden (IPW), in opdracht van het NPLV, recent gestart met een leergang activerende kinderopvang. Hierin brengen verschillende NPLV-gebieden hun initiatieven in en wordt samen gekeken wat andere gebieden hiervan kunnen leren.

Startkwalificatie en baangaranties

Een startkwalificatie is een belangrijke voorwaarde voor een kansrijke toekomst. Ongeveer 12% van de jongeren tussen 18 en 30 jaar in de NPLV-gebieden had in 2024 geen startkwalificatie en volgde geen opleiding. Met initiatieven voor talentontwikkeling, loopbaanoriëntatie en het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten wordt ingezet op het verkleinen van dit aandeel. Door kinderen vroeg kennis te laten maken met hun talenten, drijfveren en baankansen in kansrijke sectoren kunnen zij later bewuster een vervolgopleiding kiezen.

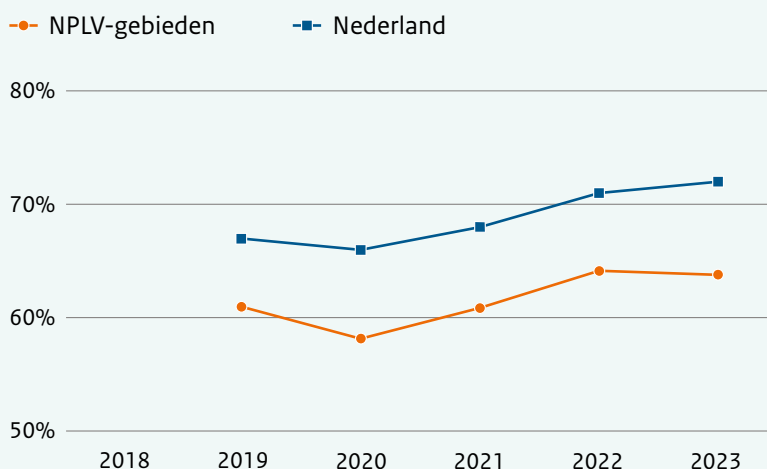
In ongeveer driekwart van de NPLV-gebieden zijn of worden deze initiatieven gelinkt aan baangaranties, sommige naar voorbeeld van de AanDeBak-garanties in Rotterdam-Zuid. Met een baangarantie zijn jongeren aan het begin van hun mbo-opleiding verzekerd van een baan in een kansrijke sector. Een baangarantie is het sluitstuk

van een gerichte inzet op loopbaanoriëntatie en -begeleiding, bedoeld om kinderen en jongeren te ondersteunen bij hun studie- en (loop)baankeuze. Daarnaast wordt verkend of er landelijke afspraken over baangaranties mogelijk zijn met brancheorganisaties, zoals Defensie, voor gebieden die daar belangstelling voor hebben.

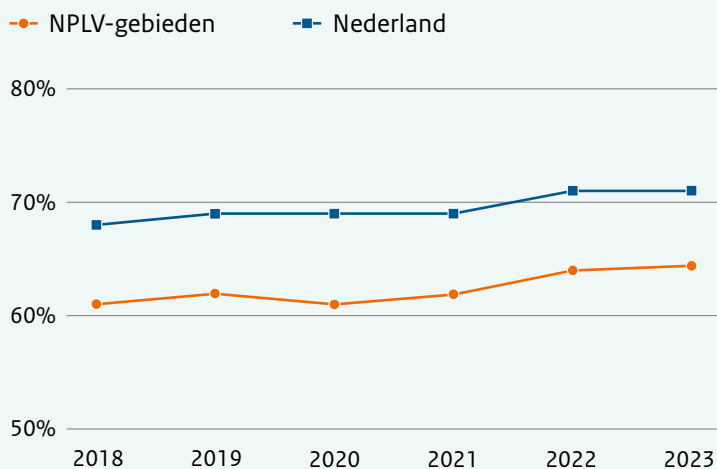
Werk en inkomen

Naast onderwijs is ook bestaanszekerheid een belangrijk aandachtspunt. De gemiddelde inkomenspositie van huishoudens in de NPLV-gebieden ligt structureel lager dan gemiddeld in Nederland. Een kleiner deel van de beroepsbevolking werkt. Sinds 2018 daalt het aantal mensen in de bijstand gestaag, waardoor het verschil met het landelijk gemiddelde kleiner wordt. Toch is het aandeel van mensen in de bijstand in de NPLV-gebieden nog altijd bijna 3 keer zo hoog als het landelijk gemiddelde.

Ontwikkeling in de werkzame beroepsbevolking 15 t/m 24 jaar

Ontwikkeling in de werkzame beroepsbevolking 15 t/m 74 jaar

Het aandeel werkenden is in de afgelopen jaren in de NPLV-gebieden gestegen van 60% naar 64%. Dit is een relatief snellere toename dan gemiddeld in Nederland. Wel blijft het aandeel in de werkzame beroepsbevolking met bijna 7% achter op het landelijk gemiddelde. Onder jongeren zien we deze stijging niet, waardoor het verschil met het landelijk gemiddelde juist groter is geworden.

Ook in de inkomensverdeling zijn verschuivingen zichtbaar. De verhouding lage, midden- en hoge inkomens verandert in de NPLV-gebieden: bewoners verdienen in toenemende mate meer. Het percentage midden- en hoge inkomens is in de NPLV-gebieden gestegen in de periode 2018-2023.

In 2024 en begin 2025 zijn in de NPLV-gebieden verschillende interventies uitgevoerd om bewoners (uit de bijstand) naar werk te begeleiden. Soms gaat het direct om betaald werk, soms via een opstap met gesubsidieerd werk, dagbesteding of vrijwilligerswerk. De begeleiding varieert van individuele jobcoaching tot groepsgerichte re-integratieprogramma's – met aandacht voor persoonlijke ontwikkeling, vaardigheden en loopbaanoriëntatie.

Breda-Noord: “Yasmine leert de Nederlandse taal nu heel snel”

De Tunesische Ines Dhaouadi woont nu bijna 2,5 jaar met haar gezin in Nederland. Haar dochtertje Yasmine gaat 4 ochtenden per week naar de peuteropvang. “Ik wilde haar graag vanaf haar tweede naar de peuterspeelzaal laten gaan. Ze heeft het nodig om met andere kinderen te spelen en samen nieuwe dingen te ontdekken.”

“Thuis spreken we Arabisch, maar ik zie dat Yasmine de Nederlandse taal echt snel oppikt”, vertelt Ines. Zelf volgt ze ook Nederlandse les. “Daardoor kan ik samen met haar oefenen,

bijvoorbeeld door boekjes voor te lezen. Ze maakt al zinnen en voert in de bus gewoon gesprekjes met Nederlandse mensen. Dat vind ik echt leuk om te zien.”

Ines is enthousiast over de opvang. “Ze doen ook leuke dingen met ouders en kinderen samen, zoals een uitje naar de kinderboerderij. De peuteropvang is voor mij niet alleen een plek waar kinderen leren, maar ook waar er contact is tussen ouder, kind en juf. Ik vind het belangrijk dat Yasmine ziet dat wij daar ook bij betrokken zijn.”

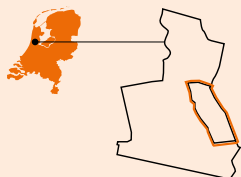
 Verbeter Breda / Spelende kinderen in Breda-Noord

Buurtbanen

Veel NPLV-gebieden zetten in op buurtbanen: werk in de eigen wijk dat ook maatschappelijke waarde oplevert. In gebieden die net starten, doen gemiddeld 30 tot 40 mensen per jaar mee; in gebieden met meer ervaring 100 tot 200. De banen verschillen in vorm, beloning en financiering en

richten zich vooral op mensen met een uitkering die moeilijk instromen in regulier werk. Deelnemers krijgen de begeleiding die, gebaseerd op hun situatie, nodig is om (weer) aan het werk te kunnen gaan. Begeleiding varieert van hulp bij taal en schulden tot kinderopvang.

Pilot Zaandam-Oost: laagdrempelige hulp voor kinderen én ouders op school

“Kinderen die op school komen in kleding die niet bij het seizoen past, kinderen die honger hebben, vaak moe zijn of steeds te laat komen. Regelmatig merken we op school dat er thuis iets speelt”, vertelt Yvonne Rozemeijer-Hoekstra, intern begeleider op basisschool het Zaanplein. “Later blijkt dan dat er bijvoorbeeld schulden zijn die spanningen in het gezin veroorzaken.” Met de pilot Hart voor gezinnen richt de zorg en ondersteuning op school zich sinds februari 2025 ook op de context van het gezin waarin kinderen opgroeien. De ondersteuning aan ouders en kinderen wordt laagdrempelig op de school georganiseerd, voordat problemen escaleren.

Brugfunctionaris Euredice Sporkslede: “Het jeugd- en sociaal wijkteam zijn nu letterlijk in de school aanwezig. Zo kunnen we meer preventief werken.” De eerste resultaten zijn veelbelovend. Rozemeijer-Hoekstra: “Nu kijken en handelen we breder samen met partners als het Sociaal wijkteam, Jeugdteam en GGD,” In het Pact Zaandam-Oost maakt de pilot onderdeel uit van de jeugdaanpak. Daarin komen speerpunten samen om kinderen en jongeren vanaf de zwangerschap tot 27 jaar

een sterke stabiele ontwikkeling te bieden. Zo behoren ook de Ouder- en Kindclubs, voorschoolse educatie en de verlengde leertijd en educatieve excursies met de Rijkse Schooldag tot de aanpak. De pilot Hart voor gezinnen wordt nu op tien scholen in Pact Zaandam-Oost ingezet.

 Diederik van der Laan / Brugfunctionaris Euredice Sporkslede

Meer mensen in de bijstand, maar in Rotterdam-Zuid dalen de bijstandscijfers

Het aantal mensen in de bijstand daalde in Rotterdam-Zuid van 1 juli 2022 tot en met september 2024 met 7%. Dat blijkt uit cijfers van de gemeente Rotterdam. In Zuid daalde het aantal mensen in de bijstand harder dan in de rest van Rotterdam, waar het dalingspercentage op 6% ligt. In 2024 zaten 12.793 mensen ‘op Zuid’ in de bijstand, terwijl dit er in juli 2022 nog 13.750 waren. Landelijk steeg het aantal mensen met een bijstandsuitkering in die periode juist.

“Als we naar de laatste jaren kijken, zijn er nog nooit zo weinig mensen afhankelijk van de bijstand als nu”, zegt Tim Versnel, wethouder Werk en Inkomen van de gemeente Rotterdam en bestuurslid van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid.

Landelijk stegen de bijstandscijfers juist: van 400.000 in juli 2022 naar 404.000 eind september 2024 (bron: CBS). Het betreft een stijging van 6.000 mensen (2%) vergeleken met een jaar eerder, schrijft het CBS.

Rotterdamse werkaanpak

De daling van het aantal mensen in de bijstand in Rotterdam-Zuid komt volgens wethouder Versnel vooral door een andere benadering. Het begint er volgens hem mee dat het je doel moet zijn dat zoveel mogelijk mensen werken. “Je moet mensen een zetje geven, want wij merken in de praktijk dat dit nodig is. Die mensen zitten niet voor niets in de bijstand. Ze zijn behandeld als kwetsbaar, lui, fraudeur, noem het maar op. Wij benaderen mensen met: ‘jij kan het, de maatschappij heeft je nodig.’”

De Werkwinkel in Overvecht gaat op zoek naar wat bij jou past – Utrecht Overvecht

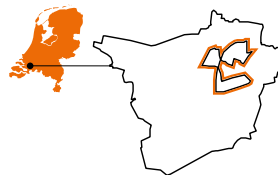
De Werkwinkel in ontmoetingscentrum NOA in Utrecht Overvecht is een plek waar wijkbewoners spontaan kunnen binnenlopen. De Werkwinkel biedt bewoners persoonlijke hulp en begeleiding naar werk, vrijwilligerswerk of een opleiding of cursus.

Jennifer Brame, coördinator van de Werkwinkel in Overvecht, heeft de afgelopen 3 jaar heel wat mensen geholpen. “Luisteren naar de vraag achter de vraag is belangrijk”, zegt ze. “Want vaak speelt er zoveel meer in iemands leven wat invloed heeft op werk. Soms komt er iemand bij ons die wel iets wil qua werk, maar nog geen idee heeft wat of hoe. Dat kan bijvoorbeeld een moeder zijn die overdag opeens meer tijd over heeft, omdat haar kinderen op school zitten.”

De Werkwinkel helpt ook mensen die nog nooit een baan in Nederland hebben gehad en de taal niet goed spreken. Jennifer en haar collega's begeleiden bewoners bij hun oriëntatie bij bedrijven of gaan mee op sollicitatiegesprek. “In Overvecht en ook buiten de wijk en stad hebben we een groot netwerk van allerlei partijen die daar iets in kunnen betekenen.”

De Werkwinkel is een samenwerking tussen Werk en Inkomen van de gemeente Utrecht, het UWV, de buurtteams, het welzijnswerk en de Vrijwilligerscentrale.

 Lucy Nieuworp / Werkwinkel Utrecht Overvecht

Roosendaal Ring koppelt vrouwen in de bijstand aan topmannen en -vrouwen

Rosa Ferreira, een alleenstaande moeder met een bijstandsuitkering, nam deel aan het Leiderschapsprogramma van stichting Brood en Rozen in Roosendaal, een organisatie die vrouwen in de bijstand helpt bij hun terugkeer op de arbeidsmarkt. Het programma is in Roosendaal Ring één van de initiatieven gefinancierd uit de Specifieke Uitkering Kansrijke Wijk.

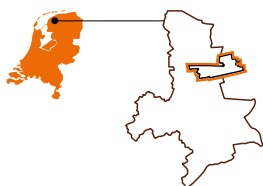
In een mooi blauw pak en met vriendelijke lach staat Ferreira in de grote hal van het Roosendaalse stadskantoor. Hier halen zij en haar collega-bodes dagelijks gasten van de gemeente op. Ze brengen gasten naar de vele vergaderruimtes toe. Twaalf jaar lang werkte ze in een productiehuis: pakketjes inpakken, controleren. Ze kwam in de bijstand terecht.

Een bijstandsconsulent van de gemeente Roosendaal wees Ferreira op het project mét baangarantie. Het programma begon met workshops, twee dagen per week. “Hoe moet je jezelf presenteren, maar ook deelden we veel persoonlijke verhalen. We waren met acht vrouwen.”

Na die eerste periode met workshops zijn de vrouwen gekoppeld aan topmensen in de regio. Bijna allemaal partners van de alliantie Voor Ons Roosendaal. Ferreira kon bij de gemeente blijven en werd gekoppeld aan directeur Sociaal Domein Helga Hermans.

Het was ook Hermans die de samenwerking met de stichting Brood en Rozen had gezocht. “Het mooie is: het helpt niet alleen de vrouwen zelf, maar ook hun kinderen, hun omgeving”, zegt ze. “En hun kinderen zien ineens: mijn moeder hoort erbij, ze doet mee, ze verdient haar eigen geld. Zo werken we binnen één generatie aan meer kansgelijkheid.”

41

Lifecoaching in Leeuwarden Oost: sterke daling aantal jongeren zonder inkomen

De aanpak met lifecoaches in Leeuwarden Oost heeft voor jongeren merkbare resultaten opgeleverd. Uit onderzoek onder 93 jongeren blijkt dat zij zich mentaal beter voelen, weer meedoen in de maatschappij en dat hun sociale relaties zijn verbeterd.

De cijfers spreken voor zich. Het aantal jongeren zonder inkomen daalde van bijna 29% naar 1%. Het aandeel jongeren met werk, vrijwilligerswerk of studiefinanciering is verdubbeld. Huisvestingsproblemen namen met een kwart af. Het aantal jongeren zonder

daginvulling daalde van 66% naar 36%. Ook verslavingsproblemen en moeilijkheden met sociale omgang zijn flink verminderd.

De kracht van deze aanpak zit in de persoonlijke benadering. Lifecoaches bieden langdurige ondersteuning en blijven een vast aanspreekpunt. Ze sluiten aan bij wat jongeren zelf willen en aankunnen en zorgen zo voor rust en richting. De gemeente Leeuwarden wil deze aanpak breder inzetten.

Preventie armoede en schulden

Naast initiatieven om bewoners naar werk te begeleiden, zetten de NPLV-gebieden actief in op de preventie van armoede en schulden. In 2024 is door het CBS, SCP en Nibud een nieuwe methode ontwikkeld om armoede in Nederland te meten. Deze cijfers laten zien dat het aandeel huishoudens dat onder de armoedegrens leeft in de NPLV-gebieden gedaald is van ongeveer 18% in 2018 naar ongeveer 8% in 2023.⁵ Het aandeel huishoudens onder de armoedegrens is nog steeds 2 keer hoger dan gemiddeld in Nederland, maar het verschil is sterk afgenomen: van circa 10 naar 5 procentpunt.

Ook blijft het aandeel kinderen dat opgroeit in armoede in 2024 nog 2 keer hoger dan gemiddeld; in sommige NPLV-gebieden leeft bijna 10% van de kinderen in een huishouden met armoede. Ondanks de gunstige ontwikkeling van het dalende aantal huishoudens onder de armoedegrens, blijft armoede een probleem in de gebieden. Ook drukken andere factoren op het besteedbaar inkomen en of een huishouden kan rondkomen. Het aandeel huishoudens met problematische schulden is in de NPLV-gebieden bijvoorbeeld bijna 2 keer hoger dan gemiddeld in Nederland.

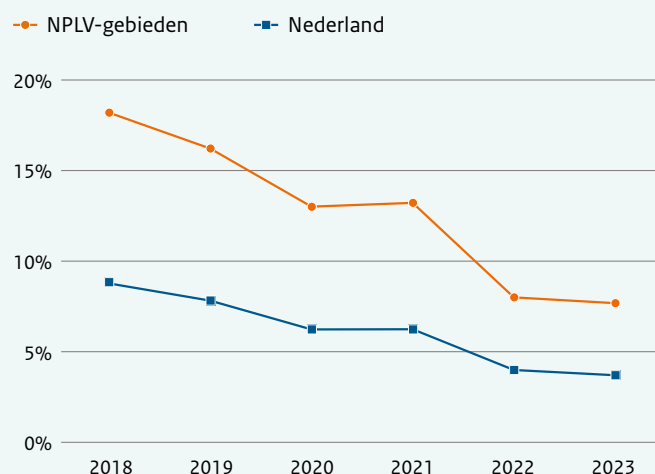
Financiële educatie en hulpverlening

Ruim de helft van de NPLV-gebieden zet financiële educatie in om (verdere) schulden bij bewoners te voorkomen. Alle gebieden zetten informele netwerken en sleutelpersonen in om bewoners met geldzorgen eerder en laagdrempeliger te bereiken. Zo worden ook groepen bereikt die anders buiten beeld blijven, bijvoorbeeld door taalbarrières of een gebrek aan vertrouwen in instanties. Die aanpak heeft geleid tot aanpassingen in werktrajecten, zodat de ondersteuning beter aansluit op de praktijk.

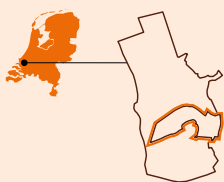
Sociale cohesie

De verschillende achterstanden van veel bewoners in NPLV-gebieden zorgen vaak voor minder veerkracht bij tegenslag en minder weerstand tegen risico's en verleidingen. Daarom zetten de NPLV-gebieden in op het versterken van de sociale cohesie en het bevorderen van een positieve identiteit. De eerste resultaten beginnen zichtbaar te worden: het vertrouwen tussen jongeren, instanties en bewonersgroepen lijkt te groeien. Ook wordt problematiek in de buurt eerder gesignaleerd.

Ontwikkeling huishoudens onder de armoedegrens van 2018 tot 2023

⁵ Voor meer toelichting: De nieuwe methode om armoede in Nederland te meten, SCP.

JoKi: investeren in de allerkleinsten voor een kansrijke toekomst

In Groningen-Noord krijgen jonge kinderen van -9 maanden tot 6 jaar een goede start met JoKi – het programma Versterken van voorschools programma Jonge Kind. Binnen het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) zet JoKi in op een samenhangende aanpak voor gelijke kansen voor kinderen in kwetsbare wijken. Het motto: wie vroeg begint, maakt het verschil voor later.

Een belangrijk onderdeel is de algemeen toegankelijke kinderopvang, waar ook gezinnen die (nog) geen recht hebben op kindertoeslag hun kind twee dagen per week kunnen brengen. Deze kinderopvangplekken worden dan bekostigd uit de SPUK Kansrijke Wijk. Senior pedagogisch medewerker Annemieke Broer: “Zo krijgen jonge kinderen de kans om spelenderwijs te leren en zich te ontwikkelen in een veilige, stimulerende omgeving. Tegelijk bieden we ouders een kans een kans om te activeren, te leren en mogelijk een baan te vinden. Hiermee benutten we een prachtige koppelkans.”

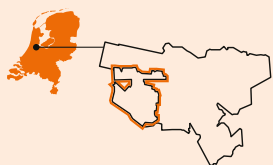
Zo gebruikt de moeder van baby Nourah, een van de eerste deelnemers, haar nieuwe vrije tijd om Nederlandse les en computerlessen te volgen. Nourah is de jongste in een gezin van zes kinderen.

Extra handen in de klas

Ook op scholen laat JoKi van zich horen: extra onderwijs-assistenten helpen kleuters met taal en concentratie. De overgang van kinderopvang naar basisschool is voor veel kinderen groot. Door extra aandacht in de klas kunnen achterstanden worden voorkomen en krijgen kinderen een betere start op school.

 Stockfoto

Opleiden onder schooltijd in Amsterdam Nieuw-West

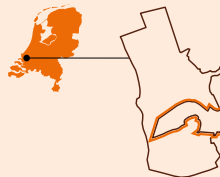
In Amsterdam Nieuw-West verandert het project Opleiden onder schooltijd niet alleen de levens van ouders, maar het vergroot ook de toekomstkansen van hun kinderen. ‘Opleiden onder schooltijd’ maakt het voor laag- of niet-opgeleide ouders van kinderen tussen 2 en 12 jaar mogelijk om een opleiding te volgen tijdens de schooluren van hun kinderen.

De moeders die nu deelnemen behalen een certificaat waarmee ze direct aan de slag kunnen als groepshulp in de kinderopvang. Ook kunnen ze doorleren voor een mbo niveau 3-opleiding, waarmee ze bijvoorbeeld pedagogisch medewerker of klassenassistent kunnen worden.

De opleiding biedt ouders een laagdrempelige kans om economisch zelfstandig te worden. Hun kinderen krijgen een inspirerend voorbeeld uit hun directe omgeving. Zo vertelt Madina, een leerling van OBS De Toekomst, vol trots over haar moeder, die dankzij dit project nu op school werkt.

Een moeder van drie kinderen uit Nieuw-West:

“Ik wil mijn kinderen laten zien: jullie moeder kan het wél. Dat vind ik belangrijk.”

Fluitend naar je werk in de kinderopvang in Amsterdam Zuidoost

Sinds voorjaar 2025 is Zuidoost 14 pedagogisch ondersteuners in de kinderopvang rijker. Deze (groot)moeders haalden hun certificaat via de Zuidoost Academie. Ze werken allemaal in de kinderopvang in Zuidoost. Twaalf van hen studeren door tot pedagogisch medewerker. Met hun levenservaring en wijsheid verrijken zij de kinderopvang en de teams waarin zij werken.

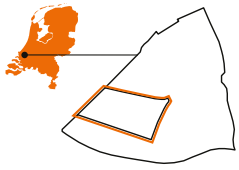
Naomi Karg, projectleider Zuidoost Academie: “We vormen een partnerschap met zestien andere organisaties in Zuidoost, die werken met ouders en/of kinderen. Iedereen weet dat er een enorm personeelstekort is in de kinderopvang. In Zuidoost zijn genoeg mensen die met kinderen willen werken. Hoe zorg je ervoor dat zij gezien worden en een baan vinden die bij hen past? Door samen te werken met het ROCVA, Regionaal Werk Centrum, lifecoaches en werkgevers.”

Meteen salaris

Deelnemer Bianca Amelo: “De opleiding startte in september 2024 en ik ging ook meteen fulltime aan het werk. Toen kon ik mijn uitkering opzeggen. Ik heb geleerd om op een andere manier naar kinderen en hun situaties te kijken. Hoe ik beter met kinderen kan omgaan. Niet alleen op mijn werk, maar ook thuis. En na de zomer begin ik met de vervolgopleiding. Die wordt door mijn werkgever betaald.”

Samantha del Prado, houder van kinderopvangorganisaties: “We hebben een groot personeelstekort in de kinderopvang. Lokale mensen vergroten het welbevinden van de kinderen. Bovendien hebben zij geen lange reistijd en reiskosten. En wat heel goed werkt, zijn de lifecoaches die alle deelnemers hebben. Zij helpen met het combineren van werk, opleiding en gezin en het oplossen van problemen waar je dan tegenaan loopt.”

Bron: zuidoostenmeer.nl

Mbo'ers vinden hun plek bij talent- en stagehuis LevelUp

In Vlaardingen Westwijk staan bij LevelUp de deuren open voor mbo-studenten die uitvallen of dreigen uit te vallen tijdens hun stage. Hier krijgen zij 1-op-1 hulp en begeleiding bij het ontwikkelen van hun talenten. Ook ontmoeten zij andere studenten en ze komen in contact met inspirerende rolmodellen.

Het talent- en stagehuis heeft een breed aanbod, inclusief stageopdrachten, *inspirational talks* en een eigen studioruimte voor het opnemen van podcasts. De locatie is middenin de Westwijk, zodat het laagdrempelig is en voor iedereen goed bereikbaar.

“Voor ik bij LevelUp kwam, zag ik het even niet meer zitten; school niet, stage niet, niks meer. Maar hier ontdekte ik dat ik vanuit een harde start kwam. Ik leerde weer om mensen te vertrouwen en mijn motivatie voorop te zetten. LevelUp is een plek waar je jezelf kan zijn en je niet hoeft te schamen, voor niks”, vertelt een deelnemer.

“Bij LevelUp kreeg ik de energie terug om verder te gaan met waar ik goed in ben. De begeleiders zijn geweldig en het maakt niet uit door welk doolhof je bent gegaan. Ik sta weer sterk op mijn eigen benen.”

Gezondheid

De ervaren gezondheid van bewoners is in de NPLV-gebieden sterker achteruitgegaan dan gemiddeld in Nederland. Het aantal mensen dat de eigen gezondheid als (zeer) goed ervaart, ligt in de NPLV-gebieden structureel 5 tot 10 procentpunten lager dan gemiddeld in Nederland. Tegelijkertijd blijft het gebruik van Wmo-voorzieningen en jeugdzorg stabiel.

Sinds de start van het NPLV is ingezet op het terugdringen van onderwijsachterstanden en het begeleiden van mensen naar werk, waarmee ook (verdere) gezondheidsachterstanden worden voorkomen. De aanpak van bestaanszekerheid blijkt effectiever als ook de preventie van gezondheidsachterstanden en bewegen onderdeel zijn. De eerste stap is gezet door het opstellen van plannen voor een gezondere leefomgeving. Met middelen uit de SPUK Kansrijke Wijk zijn plannen gemaakt (of in ontwikkeling), die uiterlijk eind 2025 gereed zijn en daarna worden uitgevoerd.

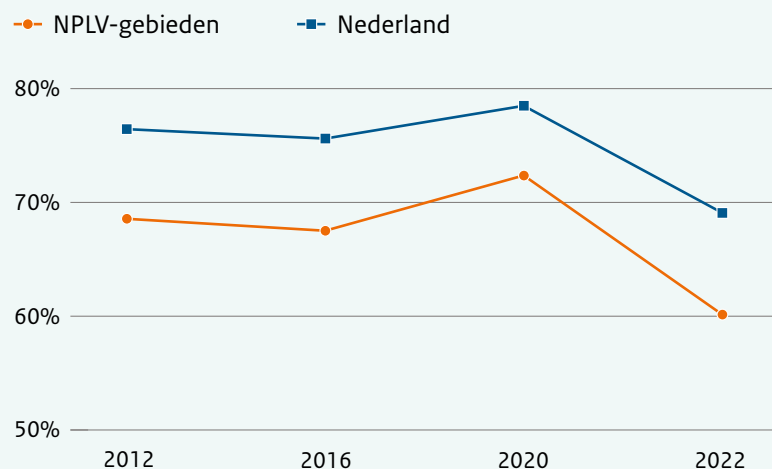
Verder heeft de minister van VWS in juli 2025 het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) aangeboden aan de Tweede Kamer. Dit akkoord is begin september ondertekend. Een belangrijk onderdeel is het versterken van de samenwerking tussen de (eerstelijns) zorg en het sociaal domein, met als doel de kans op een gezond leven te vergroten en te voorkomen dat mensen (zwaardere) zorg en ondersteuning nodig hebben.

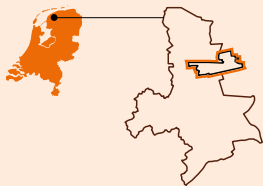
Voor de aanpak van gezondheidsachterstanden in de NPLV-gebieden wordt in 2026 het zogeheten onderdeel Multiproblematiek verder uitgewerkt. Hiervoor stelt VWS van 2027 tot en met 2029 middelen beschikbaar.

Daarnaast verkent de Beweegalliantie – een door het ministerie van VWS georganiseerde netwerkorganisatie, onderdeel van het Nationaal Preventieakkoord – in een aantal NPLV-gebieden de mogelijkheid om aan de uitvoeringsplannen een ‘beweegparagraaf’ toe te voegen. Doel hiervan is om in samenwerking met landelijke partners in de sport en lokale partijen door sport- en beweegdeelname de kansengelijkheid te verkleinen.

Afgelopen jaar zijn verschillende onderzoeken gedaan naar de samenhang tussen de fysieke leefomgeving en gezondheidsachterstanden (zie kader). Komend jaar wordt met de onderzoekers verkend welke preventieve interventies binnen het NPLV kunnen worden ingezet om deze achterstanden aan te pakken.

Aandeel bewoners met een (zeer) goede ervaren gezondheid

Van dichte gordijnen naar een levendige wijk in Nieuwegein Centrale As

Als een van de wijkagenten in de wijk Merwestein in Nieuwegein Centrale As komt werken, schrikt hij: alle gordijnen zitten dicht. Door incidenten en een intimiderende sfeer op straat komen mensen weinig buiten. Kinderen spelen liever binnen. Sindsdien steken gemeente en politie veel tijd en aandacht in de Centrale As-wijk. Op straat keert de rust terug en dankzij de buurtkrachten en Buurtkamer komen bewoners vaker buiten.

Vanuit de wijkaanpak lopen buurtkrachten in duo's door de wijk. Ze ruimen afval op, controleren ruimtes en maken praatjes met bewoners. Linda de Ruiter, een van de buurtkrachten, surveilleert veel buiten. Nabijheid werkt, vertelt De Ruiter: "Iemand die al lang niet buiten komt, overlast, kapotte dingen... Via een groepsapp met wijkcoördinator, woningcorporatie Portaal en de buurtkrachten houden we elkaar op de hoogte van belangrijke zaken. In een groepsapp met de politie en boa's melden we incidenten en zorgen. Af en toe schuiven politie en boa's aan bij onze vergadering en die samenwerking verloopt al vanaf dag één gestroomlijnd."

Klemlopen en doorverwijzen

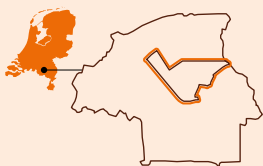
Om meer buurtverbinding te creëren, stelde woningcorporatie Portaal een woning ter beschikking aan de wijk: de Buurtkamer. De Ruiter: "Portaal en Movactor (welzijnsorganisatie, red.) gebruikten de Buurtkamer al voor ontmoetingen met bewoners." Nu organiseren de buurtkrachten er ook een koffieochtend.

Buurtkracht Hester van de Vegte: "Iedereen vertelt in de Buurtkamer over zichzelf. Dat ze klemlopen met het aanvragen van een uitkering. Dat ze niet weten hoe ze om moeten gaan met een energierekening die hoog is. We helpen mensen dan verder naar degene die ze wel kan helpen. Voor vragen rondom computerzaken hebben we ook altijd mensen klaarstaan." Haar rol als buurtkracht helpt haarzelf ook: "Ik ben zelf chronisch ziek, maar denk altijd: zolang ik voor anderen kan zorgen, voel ik me niet ziek."

"Vroeger was ik ook zo'n bewoner met dichte gordijnen, maar door de buurtkrachten en de Buurtkamer ben ik naar buiten gegaan."

Linda de Ruiter, één van de buurtkrachten

47

Opleiding 'Hoe word je sleutelfiguur in je wijk?' in Eindhoven Woensel Zuid

In het voorjaar van 2025 zijn 9 buurtbewoners in Eindhoven Woensel Zuid gestart met de opleiding tot sleutelfiguur. De opleiding is bedoeld voor bewoners die van betekenis willen zijn voor hun buurtbewoners. Gemeente en instanties bereiken vaak juist de mensen niet die de hulp het hardst nodig hebben. Dat kan komen door bijvoorbeeld een taalbarrière of wantrouwen in de overheid.

Tijdens de opleiding gaan de buurtbewoners aan de slag om een sterkere positie te krijgen in hun buurt. Een sleutelfiguur heeft een belangrijke rol. Hoe ga je daarmee om, wat moet je leren? En hoe kun je van betekenis zijn voor buurtbewoners? Die vragen komen aan bod tijdens de opleiding.

Opvallend is dat veel jonge mensen van betekenis willen zijn in hun eigen buurt. "Ik heb me aangemeld omdat ik het fijn vind om te geven en van waarde te zijn voor anderen", vertelt een jonge deelnemer, die studeert in Eindhoven.

"Ik heb me aangemeld omdat ik het fijn vind om te geven en van waarde te zijn voor anderen", vertelt een jonge deelnemer.

Beweegeplan Heerlen-Noord

Tijdens de achtste Academie voor Sociale Stedelijke Ontwikkeling lanceerde het Nationaal Programma Heerlen-Noord (NPHLN) samen met de Beweegalliantie het allereerste sociale Beweegeplan van Nederland. Het ambitieuze meerjarenplan maakt van bewegen een vanzelfsprekend onderdeel van het dagelijks leven in Heerlen-Noord, met de jeugd als belangrijkste focus.

Het plan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met partners als scholen, sportverenigingen, zorgorganisaties, Roda JC en de landelijke Beweegalliantie. Bekende sporters uit de regio, zoals Mark Flekken en Jarno Errens, fungeren als rolmodel. Zij vormen samen met jongeren uit de wijk een speciale Beweegraad.

Het Beweegeplan omvat tientallen concrete initiatieven, waaronder de Peutervierdaagse, RodaRun, het project 'Bewegen op recept', de Futsal League en het opzetten van een Centrum voor Sport en Gezin. Ook fungeert Heerlen-Noord als experimenteel gebied voor een landelijke Sportpas, waarmee alle jongeren gratis kunnen sporten. De ambitie is duidelijk: een actieve, gezonde leefomgeving waarin beweging vanzelfsprekend is en waarin elke jongere het gevoel heeft erbij te horen.

📷 Basketbal bij Bounce Forward in Schiedam

Onderzoek naar de fysieke leefomgeving en gezondheidsachterstanden

Door de toenemende hitte in Nederland komt de gezondheid van mensen in achterstandswijken steeds meer onder druk te staan, concludeerden het Erasmus MC, Erasmus Universiteit en Tilburg University recent. Hitte verhoogt het risico op vroeggeboorte en een laag geboortegewicht. Bij zwangere vrouwen met een laag inkomen, een lage opleiding of een woning in een wijk met forse gezondheidsverschillen is dit effect zelfs twee keer zo groot als in de rest van Nederland.

Uit onderzoek van de TU Delft blijkt dat het in 'achterstandswijken' binnenshuis tot wel 4 graden warmer kan zijn dan in andere buurten. Dit is onder meer te wijten aan de gestapelde bouw en een gebrek aan groen. Hierdoor blijft warmte hangen en koelen gebouwen 's nachts slecht af. Een vroeggeboorte – voor 37 weken zwangerschap – is niet alleen een probleem bij de geboorte zelf. Prematuren hebben later vaker gezondheidsproblemen, leerachterstanden of zelfs blijvende handicaps, schrijven de onderzoekers.

Hittestress hangt ook samen met een lager geboortegewicht. Baby's die in de baarmoeder langere tijd zijn blootgesteld aan hitte, kunnen gemiddeld 45 gram lichter zijn bij geboorte. Dat gewichtsverlies is vergelijkbaar met het effect van licht roken tijdens de zwangerschap.

Actielijn Veilig

We investeren in de preventie van jeugdcriminaliteit en vergroten de weerbaarheid van jongeren

 Nieuwegein Centrale As /
Jeugdboa's en jeugdagenten
in Nieuwegein Centrale As

De overlast en onveiligheid in de NPLV-gebieden is in 2024 iets verbeterd ten opzichte van 2022, terwijl deze gemiddeld in Nederland verslechterde. De ervaren overlast nam daarentegen iets toe: in bijna alle gebieden ervaart meer dan de helft van de bewoners overlast, met uitschieters tot wel 70%.

Ook in 2024 is fors ingezet op de aanpak van jeugdcriminaliteit door jongeren weerbaarder te maken en ook grenzen te stellen aan crimineel gedrag in de wijk. Het programma Preventie met Gezag speelt daarbij een belangrijke rol. Het aantal geregistreerde jongeren met een verdenking daalde in 2024 licht, in lijn met het landelijk gemiddelde.

De opgave

Ondermijnende criminele netwerken opereren internationaal, maar zijn tegelijk vaak lokaal geworteld. Omstandigheden in kwetsbare wijken zijn een voedingsbodem voor georganiseerde en ondermijnende criminaliteit. Jongeren in deze wijken hebben vaak minder kansen en ervaren meer onveiligheid. Dat vergroot het risico om in aanraking te komen met criminaliteit.

Deze jongeren zien in hun omgeving de verleidingen van snel crimineel geld en komen eerder in aanraking met verkeerde rolmodellen. Het aantal jongeren met een verdenking is in de NPLV-gebieden dubbel zo hoog als

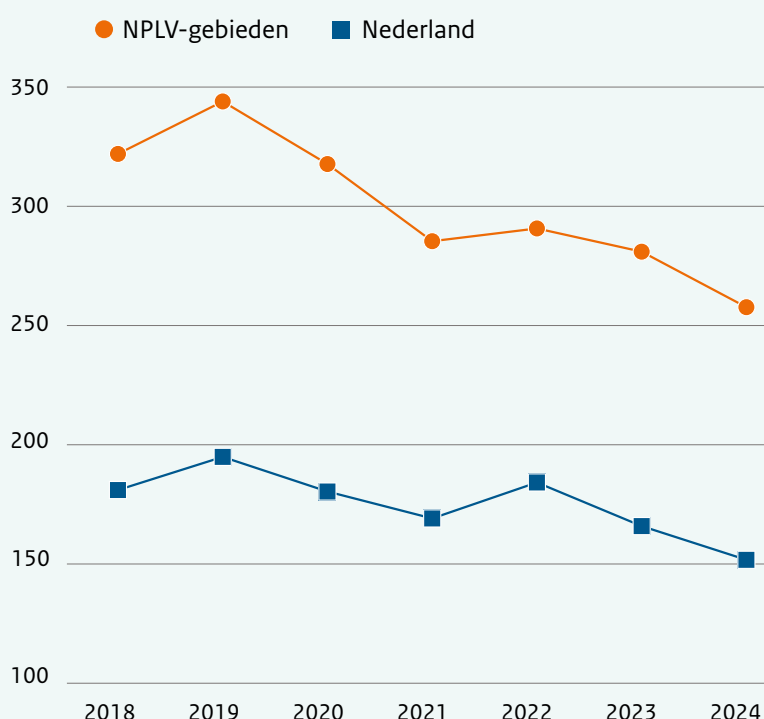
gemiddeld in Nederland. Wel is er, net als in de rest van Nederland, sprake van een lichte daling.

In de NPLV-gebieden is er veel sprake van overlast en onveiligheid: het aantal inwoners dat in een onveilige buurt woont, is 5 keer zo groot als gemiddeld in Nederland, blijkt uit de dimensie Overlast en Onveiligheid uit de Leefbaarometer. Wel is deze dimensie in de NPLV-gebieden gemiddeld iets verbeterd ten opzichte van 2022, terwijl deze gemiddeld in Nederland verslechterd is.⁶

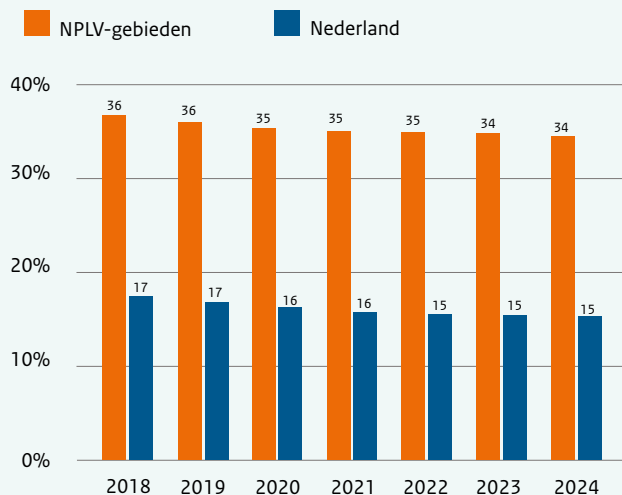
Bewoners van NPLV-gebieden ervaren bijna 2 keer zoveel overlast en onveiligheid dan gemiddeld in Nederland. De ervaren onveiligheid neemt sinds 2018 wel iets af in de NPLV-gebieden, maar relatief nog minder snel dan gemiddeld in Nederland. De ervaren overlast neemt daarentegen iets toe. In bijna alle gebieden ervaart meer dan de helft van de bewoners overlast, met uitschieters tot wel 70%.

⁶ Dit blijkt uit de dimensie Overlast en Onveiligheid uit de Leefbaarometer. Deze dimensie bestaat uit geweldsmisdrijven, vernielingen, ervaren overlast en onveiligheid.

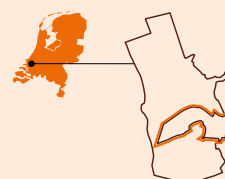
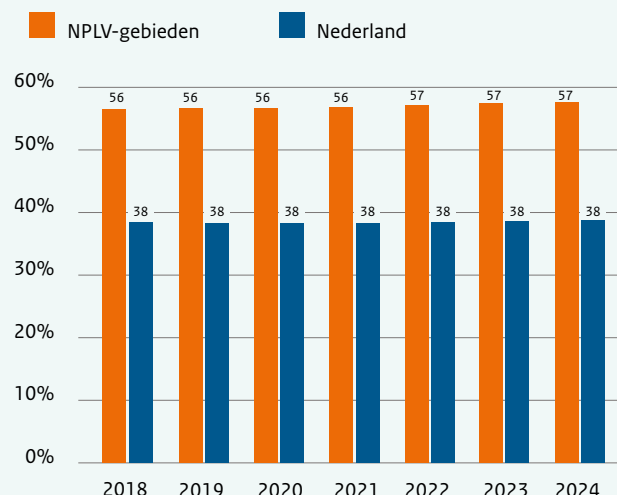
Aantal geregistreerde verdachte jongeren van 12 t/m 22 jaar per 10.000 bewoners

Ervaren onveiligheid

Ervaren overlast

Bounce Forward: sport als kracht voor jongeren

Sport en jongeren: dat deze 2 goed samengaan, laten ze bij de YETS Foundation – alliantiepartner van het Nationaal Programma Schiedam Nieuwland en Oost (NPNO) – al jarenlang zien. Via sport en coaches, die als positieve rolmodellen fungeren, ondersteunen zij kwetsbare jongeren in het voortgezet onderwijs in Schiedam bij hun sociaal-emotionele, cognitieve en gedragsontwikkeling.

Toch zag oprichter Peter Ottens dat kinderen al in de basisschoolleeftijd extra kwetsbaar zijn voor negatieve invloeden. “Jongeren zoeken al jong naar hun identiteit en zijn ook zijn ze gevoeliger voor verkeerde keuzes.” Daarom startte in schooljaar 2024-2025 de pilot Bounce Forward, een uitbreiding van de succesvolle basketbalinterventie in het voortgezet onderwijs naar groep 7 en 8 van het primair onderwijs.

Doel: preventief contact leggen, beschermende factoren inzetten en maatschappelijke en/of schooluitval voorkomen. Ottens: “Door jongeren van 10 tot 14 jaar te begeleiden in deze cruciale ontwikkelperiode, krijgen zij structuur, positieve rolmodellen en een steunnetwerk waar ze op kunnen bouwen.”

Wel bleek bij jongere kinderen een andere toon nodig. Dankzij pedagogische expertise binnen de organisatie en de nauwe samenwerking met basisscholen is de vertaalslag gemaakt. “Daarin komt de meerwaarde van het Nationaal Programma duidelijk naar voren”, benadrukt Ottens. Uitgangspunt is om Bounce Forward structureel beschikbaar te maken op alle basisscholen in Nieuwland en Oost.

Stand van zaken

Preventie met Gezag

Ook in 2024 is fors ingezet op de aanpak van jeugdcriminaliteit door jongeren weerbaarder te maken. Dat doen we door een beter perspectief te bieden, maar ook door grenzen te stellen aan crimineel gedrag in de wijk. Alle NPLV-gebieden voeren het programma Preventie met Gezag uit: een brede preventieaanpak van (georganiseerde en ondermijnende) jeugdcriminaliteit van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV). In dit programma zetten landelijke, regionale en lokale partners uit de zorg en het sociaal en veiligheidsdomein zich in voor een toekomst met perspectief voor jongeren van 8 tot en met 27 jaar die een hoger risico lopen af te glijden in criminaliteit.⁷ Door hen kansen te bieden en grenzen te stellen, wordt voorkomen dat zij in aanraking komen met criminaliteit, daarin belanden of daarin doorgroeien.

5 thema's

Bij de aanpak van criminaliteit onder jongeren en hun gezinnen zijn het verlagen van risicofactoren en het versterken van beschermende factoren cruciaal. Deze zijn geclusterd in 5 thema's: onderwijs, werk en inkomen, persoonlijke ontwikkeling, het sociale netwerk en repressie, nazorg en re-integratie. Onder andere met Preventie met Gezag is op deze terreinen geïnvesteerd om het risico op jeugdcriminaliteit terug te dringen en criminaliteit in de gebieden aan te pakken.

Thema 1: Onderwijs

Een veilige schoolomgeving en het behalen van een startkwalificatie beschermen jongeren tegen risico's en verleidingen. Gemeenten zetten daarom in op het terugdringen van schoolverzuim en het extra ondersteunen van kwetsbare jongeren bij het behalen van hun diploma. Ook worden docenten getraind in het herkennen van risico- en/of grensoverschrijdend gedrag. In 2024 en 2025 is op 48 scholen in 12 NPLV-gebieden een Halt-sprekuur ingericht. Doel is om grensoverschrijdend

gedrag van kinderen en jongeren in een vroeg stadium aan te pakken. Jongeren krijgen zo de kans om van hun fouten te leren en deze te corrigeren. Dit draagt bij aan een veiligere schoolomgeving voor alle leerlingen.

Thema 2: Werk en inkomen

Jongeren en jongvolwassenen zonder baan, dagbesteding of inkomen lopen een groter risico om (verder) in de criminaliteit terecht te komen. Veel NPLV-gebieden zetten daarom interventies in die hen helpen bij het vinden en behouden van een baan. Zo worden scholieren en studenten geholpen via leer-werktrajecten, gericht op doorstromen naar een passende baan. Een voorbeeld hiervan is de Integrale Persoonsgerichte Toeleiding naar Arbeid (IPTA). In de 5 NPLV-gebieden die hiermee werken, vonden 28 jongeren een baan en stroomden 16 jongeren door naar onderwijs.

Thema 3: Persoonlijke ontwikkeling

Het versterken van persoonlijke ontwikkeling en weerbaarheid van kinderen, jongeren en jongvolwassenen in kwetsbare posities is een belangrijk onderdeel van Preventie met Gezag. In 2024 zijn op dit vlak in alle NPLV-gebieden in totaal 35 verschillende interventies ingezet. Voorbeelden zijn de sociaal-cognitieve gedragsinterventies Alles Kidzzz, kansRIJK en 'Alleen jij bepaalt wie je bent' (AJB). Onderzoek laat zien dat kinderen die deelnemen aan AJB 2 keer minder vaak in contact komen met de politie en 3 keer minder vaak worden veroordeeld voor een misdrijf dan hun leeftijdsgenoten. In 8 NPLV-gebieden nemen inmiddels 702 kinderen van 73 scholen deel aan dit programma.

Thema 4: Het sociale netwerk

Eén van de belangrijkste factoren die van invloed zijn op toekomstig crimineel gedrag is het sociale netwerk van kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Jongeren belanden vaak via criminele vrienden of familie in de (georganiseerde) criminaliteit. Om de overdracht van crimineel gedrag te voorkomen, zetten 4 NPLV-gebieden in op een samenhangende familieaanpak of onderzoeken zij de mogelijkheden van deze interventie. Met deze aanpak krijgen criminele families intensieve coaching. Doel is om familieleden uit de criminaliteit te helpen en te begeleiden naar onderwijs of legaal betaald werk. In het kader van de lerende aanpak van Preventie met Gezag is in februari 2025 een leergang criminele families gestart waaraan 5 NPLV-gebieden deelnemen.

⁷ Zie de *Rapportage aanpak georganiseerde, ondermijnende criminaliteit* (mei 2025) van het ministerie van JenV voor een uitgebreidere toelichting over de voortgang van Preventie met Gezag in alle 27 gemeenten die hiermee aan de slag zijn.

Thema 5: Repressie, nazorg en re-integratie

De aanwezigheid van criminaliteit in de wijk, criminele vrienden en eerder crimineel gedrag zijn belangrijke risicofactoren. Daarom investeren NPLV-gebieden in justitiële functies in de wijk en in nazorg en re-integratie. Een voorbeeld van justitie in de wijk is wijkrechtspraak. Het doel is om effectief bij te dragen aan het oplossen van uiteenlopende, meervoudige problemen van kwetsbare mensen. In 2024 is het aantal wijkrechtspraaklocaties en -zaken verder uitgebreid. Op dit moment zetten 5 NPLV-gebieden wijkrechtspraak in. In totaal zijn in deze gebieden 1.286 wijk- en buurtrechtspraakzaken geweest. Verdachten zijn vaker aanwezig bij de zittingen, er is betere samenwerking met partners, snellere uitspraken, en vaker straffen die passend zijn op de multi-problematiek van de verdachte. Hierdoor zijn er betere mogelijkheden voor hulpverlening.

Een re-integratieofficier (RIO) is eveneens in 5 NPLV-gebieden actief. De RIO wil recidive bij (ex-)gedetineerden tussen 18 en 35 jaar voorkomen door persoonlijke en intensieve coaching. Daarnaast vervult de RIO gedurende het traject een centrale rol in de samenwerking met andere professionele hulpverleners om ondersteuning te bieden bij huisvesting, werk en inkomen, schulden en zorg.

Samenwerking met gemeenschappen voor de aanpak van jeugdcriminaliteit

Het ministerie van SZW ondersteunt, in samenwerking met het ministerie van JenV, NPLV-gebieden bij het versterken van de weerbaarheid van gemeenschappen en het aangaan van samenwerking in de preventie van ondermijnende jeugdcriminaliteit. In 2024 liep de ondersteuningspilot om gemeenten en hun partners op gang te helpen bij de opbouw van een wederkerige samenwerking met lokale gemeenschappen in 14 gemeenten door. De samenwerking begint bij het opbouwen of versterken van actieve netwerken met professionals en vrijwilligers die bijdragen aan een veerkrachtige buurt of wijk. Van buurtvaders en wijkmoeders die samen (toe)zicht houden op hun jongeren tot rolmodellen die activiteiten organiseren en zo bijdragen aan het weghouden van jongeren bij criminele netwerken.

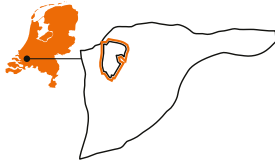
De 2-jarige pilot is omgezet in een 4-jarig programma. Alle NPLV-gebieden hebben nu de mogelijkheid om deel te nemen aan het programma. De lessen uit de pilot en het programma worden breed verspreid, ook onder gemeenten die niet deelnemen aan Preventie met Gezag en/of het NPLV.

Maatschappelijk herbestemmen (MaHer)

Afgelopen jaren heeft het ministerie van JenV een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden van het maatschappelijk herbestemmen van afgepakt crimineel vermogen. In enkele gebieden heeft dit geleid tot de herbestemming van roerende en onroerende goederen.

 Diederik van der Laan / Zaandam Oost

Nieuw leven voor ‘crimineel’ gereedschap in Dordt West

Het Openbaar Ministerie (OM) toont graag aan dat misdaad niet loont. Daarom schonk het 19 juni 2025 een grote hoeveelheid door criminelen gebruikt gereedschap aan het Da Vinci College en Bouwmensen. Mbo-leerlingen van de techniekopleiding kunnen de slijptollen, doppen-sets, schroevendraaiers, nijptangen en andere klusspullen goed gebruiken.

“Het gereedschap is gebruikt om drugs uit containers te halen”, vertelt Margot van den Hooven van het OM. “Als inbeslaggenomen goederen van grote waarde zijn, gaat de opbrengst naar de staatskas. Als de waarde niet zo groot is, probeert het OM steeds vaker om spullen een tweede leven te geven.”

Pilot Gezinsadvocaat in Tilburg NoordWest: zorg en recht onder één dak

Tilburg NoordWest werkt met de Gezinsadvocaat: een succesvolle aanpak waarbij een advocaat en een gedragswetenschapper samen gezinnen helpen die vastlopen in (complexe) scheidingen. Het doel: escalatie voorkomen en kinderen rust en veiligheid bieden.

De Gezinsadvocaat houdt overzicht over het hele proces, van emoties en communicatie tot afspraken en juridische afhandeling. “We brengen zorg en recht letterlijk aan één tafel”, zegt gezinsadvocaat Marieke van den Broek. “Daardoor blijven ouders in gesprek, in plaats van tegenover elkaar te staan in de rechtbank.”

De werkwijze van de Gezinsadvocaat is vernieuwend en voorkomt niet alleen hoge kosten, maar vooral veel menselijk leed. Een traject kost gemiddeld €11.000 per gezin, bij zware casussen kan een extra budget van maximaal €15.000 aangevraagd worden. Toch bespaart de aanpak uiteindelijk geld: uit onderzoek blijkt dat ieder traject gemiddeld zo’n €17.000 ‘oplevert’ door minder inzet van jeugdzorg en rechtbanken.

De aanpak brengt rust in gezinnen én in de wijk. Minder conflicten betekent minder politie-inzet en meer stabiliteit op school en in de buurt. In bijna alle trajecten werd een rechtszaak voorkomen en daalde het aantal meldingen bij Veilig Thuis. Gedragswetenschapper Bas Wierda: “Kinderen hoeven niet meer te kiezen tussen hun ouders. Dat is misschien wel de grootste winst.”

Laagdrempelige veiligheidspost geopend in Vlaardingen West

Bewoners van ‘de Westwijk’ kunnen vanaf najaar 2024 met ideeën en klachten over veiligheid terecht bij de veiligheidspost. Tijdens de inloopuren zijn de wijkagenten, toezichthouders of (jeugd)boa’s aanwezig om met bewoners in gesprek te gaan.

In hetzelfde pand is ook de wijkbibliotheek gevestigd. Dat de bibliotheek en de veiligheidspost samen het gebouw delen, vergroot de toegankelijkheid en het gemeenschapsgevoel. Burgemeester Wybenga benadrukte bij de opening de gezamenlijke inzet voor een veilige leefomgeving: “We willen beter contact maken met inwoners en de samenwerking tussen toezichthouders, boa’s en politie versterken. Dit helpt ons om belangrijke informatie snel te delen en problemen sneller op te lossen.”

Het idee van de veiligheidspost is ontstaan en uitgevoerd binnen Wij de Westwijk, samen met de veiligheidspartners. Het streven is om het veiligheidsgevoel in de Westwijk verder te vergroten. Wanneer bewoners zich zorgen maken of vermoeden dat er iets niet klopt, is het belangrijk dat zij dit melden. Dit kon al via de app Meld een Vermoeden, maar nu is er ook de mogelijkheid om gewoon binnen te lopen.

Straatmaatjes Delft-West: jongeren als rolmodellen in hun eigen wijk

Aandacht geven aan de sterke kanten van de wijk. Samenwerken met actieve buurtbewoners en betrokken jongeren. Delft-West werkt meer en meer samen met informele netwerken.

“Hey Huseyin!”, roept een jongen. De 25-jarige Huseyin Celik zwaait terug. Hij is duidelijk op bekend terrein. Hier, in het park achter de Debussyflat in de wijk Buitenhof in Delft-West, voetbalde hij als kind. Geld voor een voetbalclub was er niet in het gezin van 4. Ook deze zomeravond is het druk.

“Het veldje ziet er nu beter uit. Vroeger stond er geen hek omheen en zat het veld vaak onder de ganzenpoep”, zegt Celik. Hij ziet dat er meer wordt geïnvesteerd in de wijk, in de omgeving én in de mensen. “In mijn tijd waren er nauwelijks jongerenwerkers. Buurthuizen waren beperkt open. Er werd echt nog niet zoveel gedaan voor de jongeren. Pas na een incident of escalatie kwam er actie.”

Celik, vierdejaars student sociaaljuridische dienstverlening, zet zich nu in voor de wijk. Met een aantal vrienden startte hij Straatmaatjes, gericht op de nieuwe generatie jongeren. “Dat ontstond spontaan. We deden mee aan een onderzoek naar jongeren in de wijk, spraken met mensen van de gemeente.”

Uit die gesprekken kwam naar voren dat veel jongeren een rolmodel missen. “Toen kwam de vraag of wij die rol wilden oppakken. Net zoals je de buurtvaders hebt, heb je nu buurtjongeren.” De jongens bedachten een nieuwe naam: Straatmaatjes. Van het programma Preventie met Gezag kregen ze een jas met logo. Met oud en nieuw trokken ze de wijk in en hielpen bij het eerste oud-en-nieuwfeest in de Debussyflat.

De vorige jaarwisseling liep nog flink uit de hand: agenten werden bekogeld met vuurwerk, zelfs de Mobiele Eenheid moest komen. Dit jaar ging het anders.

Celik: “We maakten rondes in de wijk, een praatje hier en daar, zichtbaar zijn. Daar draait het om. Jongeren kennen ons, we tonen respect naar elkaar.”

 Daphne Lucker / Celik met jongeren in het park achter de Debussyflat in Delft-West

Veilige leefomgeving

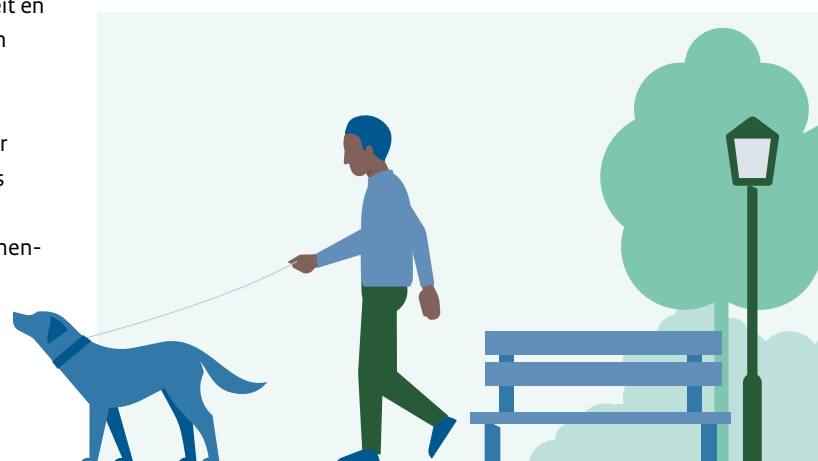
Komende jaren wordt in veel NPLV-gebieden een substantieel aantal nieuwe woningen gebouwd. Ook bestaande woningen worden verduurzaamd en gerenoveerd en de openbare ruimte wordt aangepakt.⁸ Dit biedt een uitgelezen kans om gelijktijdig de veiligheid in de wijken te vergroten.

Een manier is door bij gebiedsontwikkeling en bestaande bouw gebruik te maken van de toepassing 'Veilig Ontwerp en Beheer' (VOB). VOB richt zich op het veiliger maken van het beheer van de gebouwde omgeving door expliciet rekening te houden met sociale veiligheid. Het gaat om de inrichting en het gebruik van de ruimte om criminaliteit en overlast te voorkomen en een gevoel van veiligheid en sociale interactie te bevorderen.

De ministeries van BZK/VRO en JenV werken aan meer bekendheid van VOB bij de NPLV-gebieden. Daarom is in 2024 een onderzoeksgroep VOB bij de Hogeschool InHolland opgericht, met subsidie van beide departementen. De onderzoeksgroep biedt ondersteuning aan de

NPLV-gebieden in de vorm van (digitale) workshops en adviseert de onderzoeksgroep over mogelijke preventieve maatregelen in de openbare ruimte.

Zo is in een NPLV-gebied een veiligheidsanalyse uitgevoerd. Daarbij brachten politie, sociaal wijkwerk en gemeenteambtenaren van de afdelingen Openbare Orde en Veiligheid, Verkeersveiligheid, Klimaatadaptatie en Beheer Openbare Ruimte hotspots in kaart. Begin 2025 werd bovendien een landelijke inspiratiemiddag georganiseerd, waar gemeenten, woningcorporaties en ontwerpers praktijkvoorbeelden en inzichten uitwisselden.

⁸ Zie actielijn 2 voor de fysieke opgave en stand van zaken van de aanpak.

Breda-Noord: “We moeten met jongeren én buurtbewoners in gesprek blijven”

Sinds najaar 2024 hebben jongeren in de Bredase wijk Hoge Vucht hun eigen plek: jongerencentrum De Molstraat. Jongeren van 10 tot 27 jaar zijn er welkom. In de praktijk is het vooral een veilige plek voor jongeren die in de avonduren nergens anders terecht kunnen. “Als jongeren geen eigen plek hebben, hangen ze op straat”, vertelt Thomas van der Horst van Surplus. “Dat is niet fijn voor henzelf, maar ook niet voor de buurt. De jongeren gaven zélf aan behoefte te hebben aan een jongerenhok. Daarom zijn we met partners van Verbeter Breda om de tafel gegaan.”

Vanuit de jongeren zelf

Toen het oude schoolgebouw aan de Molstraat vrijkwam, kregen de jongeren de kans om het zelf op te knappen. Van der Horst: “Juist daarin zit de kracht van het project: zij hadden zelf de leiding. Daardoor gingen ze elkaar ook aanspreken op gedrag, en werd het echt een zelfsturende groep.”

Het kostte tijd om een vertrouwensband op te bouwen, vertelt Van der Horst. “De jongeren, meestal jongens, hebben vaker meegemaakt dat er dingen beloofd werden die uiteindelijk niet doorgingen. Inmiddels vertellen ze ons over thuis, of over waarom ze bepaalde keuzes maken. Dan kijken wij: wat hebben ze nodig en wie moeten we daarbij betrekken?”

De afgelopen maanden klusten de jongens aan onder andere een activiteitenkamer en een huiskamer. Er moeten nog wat technische dingen geregeld worden en het centrum mag 's avonds nog niet open, maar toch zijn er nu al dagelijks zo'n 10 tot 30 jongeren te vinden.

Jeugdboa en jeugdagent in Nieuwegein Centrale As

Zo snel als jongeren schakelen, moeten professionals dat ook kunnen. Vanuit het programma Preventie met Gezag investeren gemeente en politie daarom extra in aandacht voor jeugd en veiligheid. Jeugdboa Rens Vlieger en jeugdagent Timo Spruijt werken in Nieuwegein Centrale As aan het voorkomen van problemen en handelen met gezag wanneer dat nodig is.

Dankzij het programma Preventie met Gezag speelden de gemeente en politie Nieuwegein Timo en Rens vrij om zich op jeugd te richten. Timo: “Zoals wij naar een jeugdgroep kijken, kijken criminelen ook. Een stoere jongen die een *wheelie* doet om indruk te maken op anderen? Die kun je een opdracht laten uitvoeren. Een stille jongen op de achtergrond? Die kun je geheime informatie meegeven. Wie heeft welke rol? Mensen denken weleens over ons: “waarom besteden zij hun kostbare tijd aan voetballen met jongeren?” Maar meespelen is perfect om de groepsdynamiek te ontleden.”

 Nieuwegein Centrale As / Jeugdboa Rens Vlieger
en jeugdagent Timo Spruijt

Rens: “Het valt ons op dat er steeds meer jongeren softdrugs gebruiken, blowen. Als we die jongeren spreken, vragen we altijd hoe het gaat, maar ook hoe ze aan die drugs komen. Het gedrag rondom blowen verandert vaak snel van overlastgevend in crimineel. Binnen een paar appjes is iemand geronseld, of kan een crimineel klusje geregeld zijn.”

Betere beeldvorming

De meldingsbereidheid rond dealen is best laag, merken ze. “Terwijl je tijdens een bewonersbijeenkomst hoort dat er bijna elke avond een auto staat. Dan hebben ze dat nog nooit gemeld. Wij hebben liever dat mensen overlast 10 keer te veel melden, dan te weinig. Iedereen wil in een veilige wijk wonen, óók jongeren die voor overlast zorgen.”

Timo en Rens werken samen in het afstemmingsoverleg Jeugd, waar signalen van de straat worden besproken. Ze komen elkaar ook tegen in de wijk, op het politiebureau of in het gemeentehuis. “Dan vragen we elkaar: is die en die persoon bij jou in beeld? Daarnaast werken we samen met de Raad voor de Kinderbescherming, jeugdreclassering, jongerenwerk, de gemeente, bureau Halt”, aldus Timo.

Indicator	Specificatie	2018		2019	
		Gem. NPLV-gebieden	Gem. NL	Gem. NPLV-gebieden	Gem. NL
Leefbaarometer 'Algemeen'	Woningen binnen een gebied dat een leefbaarheidscore van zwak of lager heeft	60.35%	14.11%	–	–
Leefbaarometer 'Woningvoorraad'	Woningen binnen een gebied dat een (zeer) grote negatieve bijdrage heeft op dimensie Woningvoorraad	8.76%	1.36%	–	–
Leefbaarometer 'Sociale Samenhang'	Woningen binnen een gebied dat een (zeer) grote negatieve bijdrage heeft op dimensie Sociale Samenhang	0.11%	0.03%	–	–
Samenstelling woningvoorraad	Koop	33.20%	57.00%	33.62%	57.58%
	Particuliere huur	15.93%	13.00%	16.17%	13.13%
	Corporatie huur	50.27%	29.00%	50.06%	29.29%
Verhuisbeweging: woonduur afgelopen 10 jaar	Minder dan 1 jaar	8.97%	–	8.86%	–
	1 tot 3 jaar	11.59%	–	12.03%	–
	3 tot 5 jaar	7.78%	–	8.17%	–
	5 tot 10 jaar	30.06%	–	29.01%	–
	Meer dan 10 jaar	41.61%	–	41.93%	–
Verhuisbeweging: doorloopsnelheid	Afgelopen 5 jaar	57.16%	–	58.39%	–
	Afgelopen 10 jaar	82.80%	–	84.31%	–
Woningen met energielabels E t/m G		21.23%	18.76%	19.59%	17.74%
Energiearme huishoudens		–	–	–	–
Midden- en hoge inkomens	Middeninkomen (60-200 procent van mediane inkomen)	48.32%	52.74%	48.32%	52.46%
	Hoog inkomen (meer dan 200 procent van mediane inkomen)	8.52%	18.26%	8.77%	18.49%
Armoedegrens	Aandeel huishoudens onder de armoedegrens	18.18%	8.75%	16.20%	7.80%
	Aandeel kinderen in huishoudens onder de armoedegrens	18.53%	7.55%	15.81%	6.49%
Huishoudens met problematische schulden	Huishoudens waarvan ten minste één lid (16+) een betalingsachterstand heeft bij een instantie, oninbare schulden bij de Belastingdienst, of deelneemt aan een WSNP-traject	13.35%	6.45%	12.59%	6.01%
Arbeidsparticipatie (netto participatiegraad)	Werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking) van 15 t/m 74-jarigen	60.71%	68.00%	61.93%	69.00%
	Werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking) van jongeren tussen de 15 tot en met 24 jaar	–	–	61%	67.00%
Bijstandsgerechtigden	Personen van 15 jaar en ouder met een bijstandsuitkering op grond van de WWB t/m 2014 en de Participatiewet vanaf 2015	8.22%	3.16%	7.67%	2.97%
Ervaren gezondheid	Personen van 18 jaar en ouder dat de eigen gezondheid als (zeer) goed beoordeeld	–	–	–	–
Definitief schooladvies PO	VMBO BK	31%	20.00%	32.00%	20.00%
	VMBO BK/GT	4%	4.00%	5.00%	4.00%
	VMBO GT	18%	18.00%	18.00%	18.00%
	VMBO GT/HAVO	9%	9.00%	11.00%	10.00%
	HAVO	15%	18.00%	13.00%	17.00%
	HAVO/VWO	10%	10.00%	9.00%	11.00%
	VWO	14%	21.00%	13.00%	20.00%
Afstromers in VO	Leerlingen die naar lager onderwijstype en volgend leerjaar gaan	–	–	3.40%	3.10%
Startkwalificatie	Inwoners die geen startkwalificatie hebben en geen opleiding volgen	12.61%	9.94%	12.24%	9.56%
	Inwoners die geen startkwalificatie hebben en wel een opleiding volgen	8.59%	8.68%	8.73%	8.91%
Leefbaarometer 'Overlast en onveiligheid'	Woningen binnen een gebied dat een (zeer) grote negatieve bijdrage heeft op dimensie Overlast en Onveiligheid	42.09%	7.81%	–	–
Jongeren verdacht van een delict	12 t/m 17 jaar	3.33%	1.60%	3.65%	1.79%
	18 t/m 22 jaar	3.14%	2.08%	3.27%	2.14%

2020		2021		2022		2023		2024	
Gem. NPLV-gebieden	Gem. NL	Gem. NPLV-gebieden	Gem. NL	Gem. NPLV-gebieden	Gem. NL	Gem. NPLV-gebieden	Gem. NL	Gem. NPLV-gebieden	Gem. NL
54.16%	11.60%	–	–	52.17%	11.14%	–	–	54.74%	11.44%
5.38%	0.98%	–	–	6.67%	1.11%	–	–	8.17%	1.36%
0.12%	0.01%			0.04%	0.03%	–	–	0.12%	0.05%
33.26%	57.58%	32.51%	57.00%	32.21%	57.00%	31.98%	57.58%	32.04%	57.58%
16.95%	13.13%	17.77%	14.00%	18.59%	14.00%	19.16%	14.14%	19.49%	14.14%
49.70%	29.29%	49.60%	29.00%	49.13%	29.00%	48.81%	28.28%	48.46%	28.28%
9.16%	–	8.78%	–	9.44%	–	9.70%	–	9.95%	–
12.09%	–	12.13%	–	12.01%	–	12.44%	–	12.73%	–
8.47%	–	8.81%	–	8.73%	–	8.61%	–	8.58%	–
28.33%	–	28.11%	–	27.99%	–	28.05%	–	27.97%	–
41.95%	–	42.17%	–	41.83%	–	41.20%	–	40.76%	–
59.48%	–	60.93%	–	61.52%	–	62.02%	–	62.08%	–
85.98%	–	87.96%	–	89.54%	–	90.89%	–	91.41%	–
17.33%	15.93%	16.32%	15.55%	15.18%	14.81%	13.96%	14.07%	12.40%	12.95%
–	–	–	–	6.80%	4.00%	7.10%	4.00%	12.20%	6.10%
48.24%	52.43%	48.24%	52.23%	48.67%	9.39%	49.20%	52.47%	–	–
9.00%	18.54%	9.23%	18.77%	52.16%	18.88%	9.39%	18.80%	–	–
12.99%	6.21%	13.20%	6.22%	7.98%	3.97%	7.66%	3.68%	–	–
13.00%	5.38%	11.80%	4.81%	8.45%	3.57%	7.59%	3.08%		–
12.17%	5.83%	12.80%	6.15%	13.22%	6.66%	14.26%	7.48%	14.53%	7.69%
60.99%	69.00%	61.86%	69.00%	63.98%	71.00%	64.40%	71.00%	–	–
58.18%	66.00%	60.89%	68.00%	64.16%	71.00%	63.80%	72.00%	–	–
7.39%	2.87%	7.20%	2.76%	6.86%	2.67%	6.74%	2.65%	–	–
72.37%	78.49%	–	–	60.14%	69.08%	–	–	–	–
34.00%	22.00%	29.00%	19.00%	28.00%	19.00%	28.00%	21.00%	24.00%	18.00%
5.00%	5.00%	6.00%	5.00%	6.00%	6.00%	7.00%	6.00%	10.00%	9.00%
19.00%	18.00%	16.00%	17.00%	17.00%	16.00%	16.00%	15.00%	13.00%	12.00%
10.00%	10.00%	11.00%	10.00%	12.00%	11.00%	11.00%	11.00%	16.00%	14.00%
13.00%	17.00%	13.00%	17.00%	13.00%	16.00%	13.00%	15.00%	10.00%	12.00%
9.00%	10.00%	10.00%	12.00%	10.00%	12.00%	11.00%	12.00%	14.00%	1500.00%
11.00%	18.00%	15.00%	20.00%	14.00%	20.00%	15.00%	19.00%	13.00%	20.00%
3.20%	3.20%	2.30%	2.50%	2.70%	3.10%	2.70%	3.10%	3.10%	3.40%
11.48%	9.46%	11.00%	8.99%	9.85%	8.09%	12.49%	9.29%	12.07%	10.23%
8.87%	8.94%	9.16%	9.04%	9.16%	8.87%	8.00%	8.14%	7.80%	7.73%
42.55%	7.69%	–	–	40.62%	8.00%	–	–	40.47%	8.03%
3.13%	1.58%	2.66%	1.49%	2.92%	1.68%	2.94%	1.61%	2.80%	1.48%
3.23%	2.07%	3.05%	1.94%	2.93%	2.03%	2.75%	1.75%	2.47%	1.61%

Deze rapportage is een uitgave van:

Ministerie van Volkshuisvesting
en Ruimtelijke Ordening

In samenwerking met

Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Ministerie van Onderwijs Cultuur en
Wetenschap
Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport
Amsterdam Nieuw-West
Amsterdam Zuidoost
Arnhem-Oost
Breda-Noord
Delft-West
Den Haag Zuidwest
Dordrecht West
Eindhoven Woensel Zuid
Groningen-Noord
Heerlen-Noord
Leeuwarden Oost
Lelystad Oost
Nieuwegein Centrale As
Roosendaal Ring
Rotterdam-Zuid
Schiedam Nieuwland en Oost
Tilburg NoordWest
Utrecht Overvecht
Vlaardingen Westwijk
Zaandam-Oost

www.leefbaarenveilig.nl

November 2025